

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ

МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

на Централната изборителна комисия по прилагане на Изборния кодекс за секционните изборителни комисии в страната за изборите за народни представители на 26 март 2017 г.
при гласуване само с хартиени бюлетини,
приети с Решение № 4371-НС от 1 март 2017 г.

Целта на Методическите указания е точното и еднакво прилагане на нормите на Изборния кодекс (ИК)

Раздел I СТАТУТ И ПРАВОМОЩИЯ НА СИК

Статут на секционните изборителни комисии

Секционните изборителни комисии изпълняват правомощията си от деня на назначаването им до приключване на изборите и предаването в РИК на протоколите с резултатите от гласуването и изборителните списъци, а останалите изборни книжа, материали и техника – на общинските администрации.

1. Членовете на секционните изборителни комисии (СИК) се назначават от съответната районната изборителна комисия (РИК). Секционните изборителни комисии се състоят от председател, зам.-председател, секретар и членове.

2. Смяната и заместването на членовете на СИК се извършва с решение на РИК.

3. Лицата, включени в СИК, се освобождават от служебните им или трудовите им задължения – деня преди изборите, за изборния ден и за следващия ден. За това време те ползват по свой избор неплатен служебен отпуск, който се зачита за трудов или служебен стаж по специалността, или по тяхно искане – полагащия им се платен годишен отпуск.

4. Възнагражденията на членовете на СИК са определени с Решение № 4131-НС от 26.01.2017 г. на ЦИК.

Възнаграждението на членовете на СИК не се облага с данъци по Закона за данъците върху доходите на физическите лица.

Изплащането на възнагражденията на членове на СИК, регистрирани като безработни и/или с право на социално подпомагане, не лишава лицата от получаването на обезщетения и/или помощи, както и не изисква изменение на декларирани вече от тях обстоятелства.

5. Членовете на СИК за времето, необходимо за работата им в съответната комисия, се осигуряват като лица, упражняващи трудова

дейност на изборна длъжност. Осигурителните вноски по Кодекса за социално осигуряване и Закона за здравното осигуряване на членовете на секционните избирателни комисии са за сметка на държавния бюджет.

6. Членовете на СИК при изпълнение на своите функции са длъжностни лица по смисъла на Наказателния кодекс.

7. Членовете на СИК не могат да носят отличителни знаци на партия, коалиция или инициативен комитет, а също и да участват в предизборна агитация в предизборния и в изборния ден.

8. Заседанията на СИК са законни, ако на тях присъстват повече от половината от състава им:

Брой на присъстващите	Брой на назначените членове на СИК
3	5
4	6
4	7
5	8
5	9

9. Заседанията на СИК се ръководят от председателя, а в негово отсъствие от заместник-председателя.

10. За заседанията на комисията се съставя протокол, който се подписва от председателя и секретаря.

11. Решенията на комисията се приемат с поименно гласуване, което се отразява в протокола, като се вписват имената на членовете, гласували „за“ и „против“.

12. Решенията на комисията се вземат с мнозинство $2/3$ от присъстващите членове. В таблицата е показан броят на присъстващите членове и с гласовете на колко от тях решението е прието:

Брой на присъстващите	Предложението се приема, ако са гласували „ЗА“
9	6
8	6
7	5
6	4
5	4
4	3
3	2

Образец за протокол

ПРОТОКОЛ

Днес, Г., в Ч., в изборното помещение, в което се помещава изборителна секция №, намиращо се на етаж на сградата, находяща се на ул., гр./с., адм. район община област, се проведе заседание на СИК №, на което присъстваха:

1., председател
2., зам.-председател
3., секретар
4., член
5., член
6., член
7., член
8., член
9., член

Беше направено следното предложение за решение:

.....

Гласували „за“, „против“

(описват се имената на членовете на СИК гласували „за“)

(описват се имената на членовете на СИК гласували „против“)

След проведеното гласуване СИК прие следното

РЕШЕНИЕ:

.....

Когато „за“ приемане на решението са гласували по-малко от 2/3 от присъстващите членове на СИК, се смята, че е налице решение за „ОТХВЪРЛЯНЕ“ на искането, предложението, което се отразява в протокола, както следва:

„ОТХВЪРЛЯ“ предложението за/искането за

Час на приемане:

Председател:

Секретар:

13. Членовете на СИК могат да гласуват само „за“ или „против“ конкретното решение. Не се допуска гласуване „въздържал се“.

14. Членовете могат да гласуват решенията и да подписват протоколите с особено мнение, когато не са съгласни с решенията или посоченото в протокола, като изрично писмено посочват в какво се изразява особеното мнение. Особеното мнение се прилага към протокола.

15. Решенията се подписват от председателя и секретаря на комисията. При отсъствие:

- на председателя, решенията се подписват от заместник-председателя и секретаря;

- на секретаря, решенията се подписват от председателя и заместник-председателя;

- едновременно и на председателя, и на секретаря, решенията се подписват от заместник-председателя и член на комисията, определен с нейно решение, които са предложени от различни партии, коалиции.

16. На заседанията на комисиите могат да присъстват:

- наблюдатели – по един наблюдател от българска неправителствена организация;

- застъпници на кандидатски листи – по един застъпник на кандидатска листа;

- представители на партии, коалиции или инициативни комитети, както и представители на средствата за масово осведомяване. Направените от наблюдателите, застъпниците на кандидатски листи, представителите на партии, коалиции и инициативни комитети възражения се вписват в протокола на СИК за установяване резултатите от гласуването в изборите за народни представители. Когато възраженията са на отделен лист, те се прилагат към протокола на СИК за установяване резултатите от гласуването в изборите.

17. Членовете на СИК са длъжни да подпишат протоколите с изборните резултати след установяване на резултатите от гласуване и попълване на протокола. За отказ да подпишат протокола членовете на СИК носят административнонаказателна отговорност по ИК.

Правомощия на секционната избирателна комисия:

- осъществява дейността по прилагане на Изборния кодекс в изборното помещение и в района на избирателната секция;

- съдейства на общинската администрация за подреждане на изборното помещение според изискванията на Изборния кодекс и с оглед осигуряване достъп до гласуване на лица с увредено зрение или със затруднения в придвижването;

- следи за спазване на Изборния кодекс в изборното помещение и в района на секцията;

- осигурява свободното и спокойно протичане на гласуването в избирателната секция;

- разглежда жалби и сигнали за нарушение на изборния процес, по които се произнася незабавно с решение. Решението на СИК, свързано с

недопускане на избирател до гласуване, е писмено и трябва да съдържа кратки мотиви. Решението се връчва веднага на избирателя и може да бъде оспорено пред РИК;

- преброява гласовете за кандидатските листи и предпочитанията (преференциите) за кандидатите на партии и коалиции и съставя протокол с резултатите от гласуването – Приложение № 87-НС-х от изборните книжа;

- обявява на общодостъпно място пред избирателната секция резултатите от гласуването в секцията, като поставя копие от протоколите с резултатите от гласуванията в изборите за народни представители;

- предоставя срещу подпис на членовете на комисията на кандидатите, на упълномощените представители на партии, коалиции или инициативни комитети, на членовете на инициативните комитети, на застъпниците на кандидатските листи и на наблюдателите копие от подписания протокол с резултатите от гласуването и вписва имената им в Приложение № 82-НС от изборните книжа. На всяка страница копието се подпечатва с печата на комисията и се подписва от председателя, заместник-председателя и секретаря на СИК;

- предава попълнените протоколи с резултатите от гласуването в изборите за народни представители на РИК в срок до 24 часа след приключване на гласуването;

- предава на РИК избирателните списъци, по които е гласувано в изборите за народни представители, с приложените към тях декларации и удостоверения; списъка на заличените лица в изборите за народни представители и списъка за допълнително вписване на придружителите;

- предава торбите с бюлетините, останалите книжа и материали и печата на СИК от изборите на съответната общинска администрация в срок до 24 часа след приключване на гласуването.

Председател на СИК

1. Указанията и разпорежданията на председателя на СИК са задължителни за членовете на СИК и всички граждани в изборното помещение. Те могат да бъдат отменени или изменени с решение на СИК.

2. Председателят на СИК разрешава гласуване с придружител, посочен от избирателя, на лица с увредено зрение и затруднения в придвижването, които не им позволяват да упражнят сами правото си на глас. Решението на председателя може да бъде оспорено от член на СИК и комисията разрешава въпроса окончателно.

3. Решението, с което се отказва допускане на избирател до гласуване, е писмено, връчва се на лицето незабавно и може да бъде оспорено пред РИК.

Печат на СИК

1. Секционната избирателна комисия има печат.

2. Печатът на СИК се получава в предизборния ден в запечатан плик. Печатът на СИК е с уникален (неповторим) произволен номер.

3. Пликът с печата на СИК се отваря в началото на изборния ден преди започване на гласуването и печатът се наранява, за което се съставя протокол – Приложение № 81-НС от изборните книжа. Протоколът се прилага към книжата и материалите от изборите.

4. Печатът на СИК се поставя на гърба на всяка бюлетина два пъти на определените за това места:

- първо, след като бюлетината бъде откъсната от кочана и преди да бъде подадена на избирателя, за да гласува;

- второ, след като избирателят отбелязва своя вот, излезе от кабината за гласуване и бъде извършено сверяване на номерата на бюлетината с номерата в кочана, от който е откъсната бюлетина.

5. С печата на СИК се подпечатват още:

- хартиените ленти, с които се запечатва избирателната кутия преди да започне гласуването;

- хартиените ленти, с които се запечатва непрозрачната кутия за отрязъците на бюлетините;

- протоколите на СИК, съставени по време на гласуването, с произнасяния по жалби и сигнали от избиратели, при вземане на решение за преустановяване и възстановяване на гласуването и др.;

- копията от протоколите на СИК с изборните резултати от гласуването, които при поискване се предоставят на членове на СИК, кандидати, застъпници на кандидатски листи, наблюдатели и представители на партии, коалиции и инициативни комитети;

- пакетите с изборните книжа и материали от изборите преди поставянето им в торбата и хартиените ленти за запечатването им;

- хартиените ленти, с които се запечатва торбата с бюлетините и другите изборни книжа.

6. След приключване на изборния ден печатът се поставя в торбата с бюлетините и останалите книжа и материали.

Оспорване на решенията на СИК

Решенията на СИК могат да бъдат оспорени пред РИК, която се произнася в рамките на един час, но не по-късно от края на изборния ден.

Раздел II ПРЕДИЗБОРЕН ДЕН 25 март 2017 г.

I. ПОЛУЧАВАНЕ НА ИЗБОРНИ КНИЖА И МАТЕРИАЛИ ЗА ИЗБОРИТЕ ЗА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ

В предизборния ден определен с решение на РИК неин член и длъжностно лице от общинската администрация, определено със заповед на кмета на общината/района/кметството, предават на председателя на СИК (при отсъствие на председателя, на зам.-председателя или на секретаря на СИК) бюлетините, изборните книжа и материали за произвеждане на изборите, както следва:

1. избирателни списъци – (Приложение № 1-НС/№ 2-НС за гласуване с подвижна избирателна кутия/№ 3-НС – за гласуване в лечебни заведения, домове за стари хора и др. специализирани институции; списъкът се предава на СИК от ръководителя на лечебното заведение/дома/№ 4-НС – за гласуване в местата за изтърпяване на наказания и лишаване от свобода и задържане; списъкът се предава на СИК от ръководителя на мястото за лишаване от свобода/задържане/№ 5-НС – за гласуване на плавателни съдове под български флагове от изборните книжа; списъкът се предава на СИК от капитана на плавателния съд под българско знаме);

2. избирателна кутия и отделна непрозрачна кутия за отрязъците с номерата от бюлетините;

3. кочани с хартиени бюлетини за гласуване в изборите за народни представители, първият и последният номер на бюлетините от кочана се вписват в протокола за предаването и приемането на изборните книжа и материали (приложения № 76-НС/№ 77-НС от изборните книжа, съответно приложения № 79-НС и № 80-НС);

4. формуляр на списък за допълнително вписване на придружителите (Приложение № 73 от изборните книжа);

5. списък на заличените лица (Приложение № 7-НС от изборните книжа);

6. формуляр на списък на лицата, получили копие от подписания протокол (Приложение № 85-НС от изборните книжа);

7. по два формуляра на протокола на СИК (Приложение № 87-НС-х от изборните книжа);

8. формуляри на чернови на протоколите на секционната избирателна комисия, запечатани поотделно в плик;

9. бланка чернова за преброяване на преференциите за всяка от кандидатските листи на партии и коалиции;

10. печат на секционната избирателна комисия (в запечатан плик);

11. протоколи за маркиране на печата на секционната избирателна комисия (Приложение 81-НС от изборните книжа);

12. образци на декларациите, които се подават за дописване в избирателния списък в изборния ден (Приложение № 17-НС от изборните книжа);

13. копирна техника, консумативи и други помощни и технически материали:

- хартиени ленти за запечатване на избирателната кутия с отрязъците;

- два големи плика с надписи „Плик № 1 – Списъци на СИК № ...” и „Плик № 2 – Протоколи на СИК №“, които са подпечатани с печата на общината;

- хартиени ленти за запечатване на изборните помещения;

- ветроупорни или електрически фенери; канапи; опаковъчна хартия; лепило; линийки; маркери; химикалки, пишещи със син цвят; торби и други, за осигуряване на нормалното протичане и приключване

на изборния процес в избирателната секция, както и за транспортиране на материалите;

- калкулатори;
- кабелни връзки тип „свинска опашка“ за запечатване на торбите;
- отличителни знаци за членовете на СИК.

Съставяне и подписване на протоколи за предаването на изборните книжа и материали

1. Председателят на секционната избирателна комисия, съответно на подвижната секционна избирателна комисия, член на районната избирателна комисия, определен с нейно решение, и кметът на общината/район/кметството или определено от него със заповед длъжностно лице от общинската администрация подписват:

а) протокол за предаване и приемане на избирателния списък (Приложения № 74-НС от изборните книжа) на СИК;

б) протокол за предаване и приемане на изборните книжа и материали (Приложения № 76-НС – за СИК/№ 77-НС – за ПСИК/№ 80-НС – на капитана на плавателен съд под българско знаме от изборните книжа) на СИК.

Фабричните номера на протоколите за установяване на изборните резултати се вписват в протокола за предаването и приемането на изборните книжа и материали (приложения № 76-НС/№ 77-НС/№ 79-НС/№ 80-НС от изборните книжа). Ако има разлика във фабричните номера на отделните листи на протоколите, това обстоятелство се описва на съответния ред от протоколите.

Формулярите на протоколите за установяване на изборните резултати се предават запечатани в плик по начин, който позволява да се види само фабричният им номер. Пликът се подпечатва и подписва от членовете на СИК. След приключване на изборния ден, преброяване на гласовете и попълване на черновата се разпечатва единият формуляр и само ако бъде допусната грешка, се разпечатва и другият формуляр.

2. В случай на неявяване на председателя на секционната избирателна комисия изборните книжа и материалите се получават и протоколите се подписват от заместник-председателя/секретаря на комисията.

3. Протоколите за приемане и предаване на избирателния списък и изборните книжа и материали се съставят и подписват в три еднообразни екземпляра – за секционната избирателна комисия, за районната избирателна комисия и за общинската администрация.

4. Печатът на секционната избирателна комисия, съответно печатът на подвижната секционна избирателна комисия, се предава в запечатан плик, който се подписва от председателя на секционната избирателна комисия, длъжностното лице от общинската администрация, определено със заповед на кмета на общината, и член на районната избирателна комисия, определен с нейно решение. В момента на получаването на изборните книжа и материали пликът с печата не се

отваря. Отваря се при откриването на изборния ден в секцията – 26 март 2017 г. в 7.00 ч.

5. При съставянето на протоколите следвайте описаната в тях последователност. Попълнете всички данни. Протоколите се подписват от посочените в тях лица.

6. След подписване на протоколите отговорността за опазване на изборните книжа и материали носи членът на ръководството, приел книгата и материалите – председателят/съответно зам.-председателят/секретарят на СИК/ПСИК.

7. Забранява се предварителното раздаване на изборни книжа и материали.

8. При предаването и приемането на изборните книжа и материали могат да присъстват регистрирани наблюдатели, застъпници на кандидатски листи. Те удостоверяват самоличността и качеството си с документ за самоличност и удостоверение за регистрация.

Удостоверението за регистрацията на наблюдателя е издадено от ЦИК, а удостоверението за регистрация на застъпника – от РИК.

9. При съмнения за автентичността на удостоверението можете да направите проверка в публичния регистър на наблюдателите на www.cik.bg, а за застъпника – в публичните регистри на интернет страницата на съответната РИК.

Транспортиране на изборни книжа и материали

1. Изборните книжа и материали се транспортират до секцията (изборното помещение) най-късно до 20,00 ч. на 25 март 2017 г.

2. Транспортното средство се осигурява от кмета на общината, а в градовете София, Пловдив и Варна – от кмета на района.

3. Няколко съседни СИК могат да бъдат обслужвани с едно транспортно средство.

4. Шофьорът на транспортното средство трябва да бъде снабден с писмо, в което са изписани трите му имена, ЕГН, регистрационният номер на транспортното средство и целта на пътуването.

Писмото се подписва и подпечатва от кмета на общината.

II. ПОДГОТОВКА НА МЕСТАТА ЗА ГЛАСУВАНЕ

Действия по подготовка на изборното помещение от СИК

1. Избирателните списъци и останалите изборни книжа и материали и техника се внасят в изборното помещение в присъствието на повече от половината членове на СИК.

2. Изборните помещения се оборудват от общинската администрация с работни места за членовете на СИК, така че да се разположат свободно избирателният списък, кутията за гласуване, места за бюлетините, печатът на СИК, достатъчно столове/места за сядане за членовете на СИК, наблюдатели, застъпници, представители на партии, коалиции и инициативни комитети, както и копирна техника.

3. Обособява се кабина/и за гласуване. Кабината/ите се поставя/т и оборудва/т така, че да се осигури тайната на гласуването и да осигури гласуването и на избиратели с увредено зрение или със затруднения в

придвижването. Кабината/ите трябва да е/са добре осветена/и и завесите да са от непрозрачен плат в неутрален цвят с височина най-малко 200 см от пода.

В секциите с над 400 избиратели се осигурява задължително втора кабина за гласуване. Когато в сградата, в която се намира секцията, няма секция за гласуване на лица с увредено зрение и затруднения в придвижването, едната от кабините се приспособява за гласуване на лица, придвижващи се с помощно средство.

4. В кабината за гласуване се поставят маса, стол и химикал, пишещ със син цвят. Председателят или член на СИК периодично проверява наличието на химикал, пишещ със син цвят, в кабината за гласуване.

5. На всяка секция се предоставя кутия за гласуване.

Общинската администрация осигурява достатъчен брой резервни избирателни кутии (за секциите с над 500 избиратели).

6. В кабината за гласуване се поставя/т:

- табло с размери 20 см на 30 см. (бял лист с формат А4), на което с големи букви е указано, че избирателят може да изрази своя вот само със знак „X“ или „V“, поставени с химикал, пишещ със син цвят;

- табло, на което с един и същи размер, вид, форма и шрифт са изписани имената и в кръгче пред всяко име номерата на кандидатите по листи по поредността на регистрацията им, в поредност на партиите и коалициите, съобразно поредността на номерата им в бюлетината.

Таблата се поставят в кабината за гласуване, на стената срещу входа на кабината, като долният край на листа е не по-високо от 150 см (+/- 5 см) от пода.

7. Членовете на СИК подреждат масите, столовете, кабините за гласуване и останалите помощни материали, които ще се използват в изборния ден, по начин и ред, позволяващ незабавното започване на изборния ден.

8. Пликът с печата на СИК не се отваря преди откриване на изборния ден и не се изважда от изборното помещение.

9. Бюлетините не се разпечатват предварително преди началото на изборния ден.

Действия по подготовка на пространството пред изборното помещение и на сградата, в която се помещава избирателната секция

1. В деня преди изборите и след получаване на изборните книжа и материали всяка секционна избирателна комисия е длъжна да подготви и постави пред изборното помещение:

а) информационно табло с минимални размери 100 см в широчина и 70 см във височина. На информационното табло СИК обявява:

- образец от бюлетините за гласуване за народни представители (за целта СИК ползва бюлетина за гласуване, върху лицевата страна на която се изписва текст „ОБРАЗЕЦ“). Образецът се изготвя и поставя на таблото при откриването на изборния ден;

- всички решения на СИК;
- телефоните за връзка и подаване на сигнали до районно управление на МВР и до дежурния районен прокурор;
- телефон за връзка с РИК;

б) указателно табло с минимални размери в широчина 20 см и 30 см във височина (бял лист с формат А4), на което хоризонтално с големи букви е указано, че избирателят може да изрази своя вот само със знак „Х“ или „V“, поставени с химикал, пишещ със син цвят, и е указан начинът на гласуване с предпочитания (преференции);

в) табло, на което с един и същи размер, вид, форма и шрифт са изписани в кръгчета пред имената на кандидатите поредните им номера по листи според регистрацията им в РИК, по поредност на партиите, коалициите според номера в бюлетината им;

г) указателна табела пред секцията с минимални размери в широчина 20 см и 30 см във височина (формат А4), на която се изписва номерът на секцията и отдолу – административните адреси от населеното място, които обхваща секцията.

2. На видно място на входа на сградата, в която се помещават СИК, се поставят указателни табели с минимални размери в широчина 20 см и 30 см във височина (формат А4), върху които се изписват номерата на секциите в сградата и етажът, на който се намират.

3. На всеки етаж в сградата се поставят указателни табели с минимални размери в широчина 20 см и 30 см във височина (формат А4) с номерата и местонахождението на избирателните секции на съответния етаж.

4. До входа на секцията се поставя табло с номера на секцията и адресите в обхвата на секцията.

5. На входа на сградата, в която се помещават СИК, се поставя табела и други обозначителни знаци, които да насочат избирателите с увредено зрение или със затруднения в придвижването към секцията за гласуване на избиратели с увредено зрение или със затруднения в придвижването. Табелата на входа е от бял картон с размери в широчина 50 см и във височина 30 см.

6. Непосредствено пред определената с решение на СИК секция за гласуване на избиратели с увредено зрение или със затруднения в придвижването се поставя табела с минимални размери в широчина 20 см и 30 см във височина (формат А4), на която се отбелязва допълнителното предназначение на секцията и международният знак за инвалид.

Охрана на изборните помещения

1. След проверката и подреждането на изборното помещение присъстващите членове на СИК го запечатват с хартиена лента (подпечатана с печата на общината), на която се подписват (чл. 218, ал. 5 от ИК).

2. Изборните помещения се охраняват отвън от служители на Министерството на вътрешните работи.

Съдействие от кмета на общината

1. Кметът на общината, района или кметството е длъжен да оказва съдействие на СИК по приваждане на изборното помещение във вид, удобен за работата на СИК и за протичането на изборния ден, както и на пространството пред изборното помещение и разполагането на указателни табели и табла.

2. Кметът снабдява членовете на СИК със списък с имената на членовете и телефонните номера за връзка помежду им, както и телефоните за връзка с РИК и с общинската администрация.

3. Кметът осигурява превозно средство за придвижване до секцията на избиратели с увредено зрение и затруднения в придвижването.

4. Кметът на общината осигурява помещение за работата на подвижната СИК и превозното средство за придвижване на членовете и до домовете на избирателите, така че то да побира повече от 4 членове на ПСИК и кутията за гласуване.

5. Кметът осигурява също и транспортното средство за придвижване на членовете на СИК до РИК за предаване на протоколите с резултатите от гласуването и избирателните списъци.

Забрана за предварително раздаване на изборни книжа и материали

1. Забранява се предварителното раздаване на изборни книжа и материали и на бюлетини за гласуване.

2. Забранява се изнасянето бюлетини за гласуване, на избирателни кутии, кутии за отрязъци с номерата на бюлетините, избирателни списъци, бюлетини и други книжа и материали извън изборното помещение след приемането им от СИК в предизборния ден, по време на гласуването и преброяването на гласовете.

3. Забранява се отварянето на плика с печата и нараняването му преди началото на изборния ден, както и отварянето на пакетите с бюлетините. Образците от бюлетините се поставят на таблото в началото на изборния ден.

Раздел III

ЗАСТЪПНИЦИ, НАБЛЮДАТЕЛИ, ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ПАРТИИ, КОАЛИЦИИ, ИНИЦИАТИВНИ КОМИТЕТИ И ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА СРЕДСТВАТА ЗА МАСОВО ОСВЕДОМЯВАНЕ

1. Застъпниците, наблюдателите, представителите на партии, коалиции, инициативни комитети и представителите на средствата за масово осведомяване могат да присъстват в изборното помещение при откриване на изборния ден, по време на гласуването и при определяне на резултатите от гласуване в секцията. Застъпниците, наблюдателите и представителите носят отличителни знаци по образец, утвърден от ЦИК.

2. В изборното помещение застъпниците, наблюдателите, представителите на партии, коалиции, инициативни комитети и представителите на средствата за масово осведомяване заемат най-отдалечените места от кабината/те за гласуване.

3. Те не могат да бъдат придружители.

4. По време на гласуването в изборното помещение може да присъства, без да пречи на гласуването, само по един:

а) наблюдател – упълномощен представител от една и съща неправителствена организация;

б) застъпник на кандидатска листа на партия, коалиция и инициативен комитет;

в) по един представител на партия, коалиция и инициативен комитет (или член на инициативен комитет), регистрирали кандидатска листа;

г) представители на средствата за масово осведомяване.

5. Застъпниците, наблюдателите и упълномощените представители на български неправителствени организации се легитимират пред СИК с лична карта и:

- удостоверение, издадено от РИК за застъпниците;

- удостоверение, издадено от ЦИК за наблюдателите;

- пълномощно, подписано от представляващия партията, коалицията и инициативния комитет или упълномощено от тях лице, за техните упълномощени представители.

6. Застъпниците, наблюдателите, упълномощените представители на партиите, коалициите, инициативните комитети и членове на инициативни комитети могат да присъстват:

- при откриване на изборния ден и по време на гласуването;

- при преброяване на бюлетините и определяне на резултатите от гласуването в СИК;

- при въвеждане данните от протоколите в ИП.

- само застъпниците и наблюдателите могат да присъстват при получаване на изборните книжа и материали в предизборния ден.

Раздел IV

ИЗБОРЕН ДЕН

I. ОТКРИВАНЕ НА ИЗБОРНИЯ ДЕН

Изборният ден се открива в:

- 7,00 часа на 26 март 2017 г.;

- не по-късно от 8,00 часа (ако в 7,00 часа не са се явили повече от половината членове на СИК).

Отваряне на изборното помещение

Задължения на членовете на СИК

Съберете се пред секцията поне 10 – 15 минути преди 7,00 часа.

При липса на член на комисията – по телефона се установява дали ще се яви или не.

За да отворите изборното помещение, трябва да присъстват повече от половината членове на комисията – 3 члена при 5-членните СИК, 4 члена при 6- и 7-членните СИК и 5 члена при 8- и 9-членни СИК.

Ако не са се явили повече от половината от членовете на комисията – **НЕ ОТВАРЯЙТЕ** изборното помещение. Председателят на СИК уведомява РИК кой член на СИК отсъства. **Председателят на СИК трябва да разполага с телефонните номера на членовете на СИК и РИК (снабдява се от общинската администрация предварително).**

Ако в 7,00 ч. са се явили повече от половината от членовете на комисията, но не се е явил председателят, изборното помещение се разпечатва и изборният ден се открива от заместник-председателя, за което се уведомява РИК. Това обстоятелство се вписва и в протоколите на секционната избирателна комисия с изборните резултати.

Ако до 8,00 часа не се явят необходимият брой членове, РИК назначава нови членове на мястото на неявилите се.

При отсъствие на председателя РИК назначава зам.-председателя за председател, а член на СИК за зам.-председател. При отсъствие на зам.-председателя или секретаря РИК назначава член на СИК на тяхно място.

Кой може да присъства при отваряне на изборното помещение и откриване на изборния ден?

При отварянето на изборното помещение могат да присъстват:

- кандидати за народни представители;
- застъпници на кандидатските листи;
- упълномощени представители на партии, коалиции и инициативни комитети, регистрирали кандидатски листи;
- наблюдатели;
- представители на средствата за масово осведомяване;
- избиратели;
- членове на инициативни комитети;
- граждани.

Легитимация на присъстващите в изборното помещение лица

- кандидатите за народни представители – с документ за самоличност и удостоверение, издадено от РИК;

- упълномощените представители на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидатски листи, с документ за самоличност и оригинал или заверено копие на пълномощно;

- членове на инициативни комитети, регистрирали кандидатски листи в изборите за народни представители, с документ за самоличност и оригинал или заверено копие на удостоверението за регистрация на инициативния комитет в РИК;

- наблюдателите – с документ за самоличност и удостоверение за регистриран наблюдател, издадено от ЦИК;

- чуждестранни наблюдатели – с документ за самоличност и удостоверение за регистриран наблюдател, издадено от ЦИК;

- преводач на чуждестранни наблюдатели – документ за самоличност;

- застъпник – с документ за самоличност и удостоверение за застъпник, издадено от РИК;

- представителите на средствата за масово осведомяване – с документ за самоличност и удостоверение, издадено от съответната медия/средство за масово осведомяване;

- избирателите – с лична карта или зелен паспорт за родените до 31.12.1931 г. включително.

Действия след отварянето на помещението

1. Проверете:

- дали са налице избирателните списъци, бюлетините и изборните книжа и материали;

- дали избирателните кутии и кутията за отрязъците от бюлетините са празни и изправни;

- дали в кабината/те за гласуване са поставени информационните табла и химикал, пишещ със син цвят.

2. Разпределете помежду си функциите, които ще изпълнявате в изборния ден, с решение, за което съставяте протокол.

3. Председателят на СИК или определен с решение на комисията неин член отпечатва плика с печата на комисията. Печатът се маркира по уникален начин (**като се отрязва част от него на произволно място**). За маркирането се съставя протокол – Приложение № 81-НС от изборните книжа, който съдържа най-малко три отпечатъка от маркирания печат и се подписва от всички членове на СИК.

4. След проверката избирателните кутии и кутията за отрязъците от бюлетините се запечатват с хартиени ленти, подписани от присъстващите членове на комисията и подпечатани с печата на комисията.

5. Председателят разпечатва пакета с бюлетините, откъсва една бюлетина и я залепва като образец на таблото пред избирателната секция.

6. След извършването на тези действия председателят обявява изборния ден за открит и гласуването започва.

7. Член на ръководството на СИК уведомява РИК за откриването на изборния ден.

8. Членовете на СИК са длъжни да поставят и носят предоставените им отличителни знаци, съответстващи на длъжността им, по образец, утвърден от ЦИК.

II. ГЛАСУВАНЕ

Кой може да присъства в изборното помещение по време на гласуването

По време на гласуването освен членовете на СИК в изборното помещение, **без да пречат на гласуването**, може да присъства само по един регистриран:

- упълномощен представител на партиите, коалициите и инициативните комитети (или член на инициативен комитет), регистрирали кандидатски листи;

- застъпник на кандидатска листа на всяка от партиите, коалициите и на инициативните комитети;

- представители на средствата за масово осведомяване;

- в една и съща секция могат да наблюдават изборите само двама наблюдатели от една и съща българска неправителствена организация, като в изборното помещение може да присъства само един от тях.

Чуждестранните наблюдатели се придружават от преводач, на когото се осигурява достъп до изборното помещение.

Отличителни знаци

Застъпниците, наблюдателите, представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети са длъжни да носят в изборния ден отличителни знаци по образец – на бял фон е изписано съответно: „ЗАСТЪПНИК“, „НАБЛЮДАТЕЛ“, „ПРЕДСТАВИТЕЛ НА ПАРТИЯ“, „ПРЕДСТАВИТЕЛ НА КОАЛИЦИЯ“, „ПРЕДСТАВИТЕЛ НА ИНИЦИАТИВЕН КОМИТЕТ“.

ВАЖНО! Застъпниците, наблюдателите и представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети могат да присъстват и наблюдават изборите в свободно избрани от тях секции.

Те са длъжни да носят в изборния ден само отличителни знаци по утвърдения от ЦИК образец. Ако не носят тези знаци или носят знаци, които не отговарят на утвърдения от ЦИК образец, се отстраняват от изборното помещение.

Действия на СИК по допускане на избирателите да гласуват

Гласуването се извършва по избирателни списъци.

ВСЕКИ ИЗБИРАТЕЛ, ВКЛЮЧЕН В ИЗБИРАТЕЛНИЯ СПИСЪК И ПРИТЕЖАВАЩ ВАЛИДЕН ДОКУМЕНТ ЗА САМОЛИЧНОСТ, СЛЕДВА ДА БЪДЕ ДОПУСНАТ ДО ГЛАСУВАНЕ.

Секционната избирателна комисия допуска до гласуване избирателите един по един.

Проверка на легитимацията на избирателите

За да допуснете избирателя до гласуване, СИК **първо** трябва да провери дали фигурира в избирателния списък. Избирателят предоставя на член на СИК документа си за самоличност.

Членът на СИК проверява данните от

- личната карта или

- личния зелен паспорт (само за родените до 31.12.1931 г. включително);

- на явилите се в секцията в населеното място, където се обучават ученици и студенти (редовно обучение), когато то е различно от постоянния им адрес, се проверява личната карта и дали ученическата

книжка/студентската книжка е заверена за съответната учебна година/семестър.

НЕ СЕ ДОПУСКА гласуване с шофьорска книжка или задграничен паспорт.

Ако личната карта е с изтекъл срок, повредена или избирателят заяви, че е изгубена, унищожена, открадната или в процес на издаване, той трябва да представи на СИК оригинално удостоверение за издаване на лични документи по чл. 263, ал. 1 от ИК със снимка, издадено от съответното районно управление на МВР. В противен случай избирателят не се допуска да гласува. След гласуването удостоверението остава в СИК и се прилага към избирателния списък. В този случай в избирателния списък са вписва номерът на удостоверението по чл. 263, ал. 1 от ИК.

Второ, намерете името на избирателя в избирателния списък/списъка за гласуване. Сравнете имената и постоянния адрес от личната карта/зеления паспорт с отпечатаните в избирателния списък, **БЕЗ ДА ГИ ЧЕТЕТЕ НА ГЛАС**.

Трето, попълнете списъка, като задължително трябва да впишете ЕГН, вида и номера на документа за самоличност. **НЕ ЧЕТЕТЕ/НЕ ДИКТУВАЙТЕ НА ГЛАС**.

Ако установите разлика между данните в документа за самоличност, съответно удостоверението за издаване на лични документи (по чл. 263, ал. 1 от ИК), и имената на избирателя, вписани в избирателния списък, запишете данните от документа за самоличност в графата „Забележки“ на избирателния списък.

Действия на СИК, ако името на избирателя не фигурира в избирателния списък.

Проверете първо дали името на избирателя не фигурира в списъка на заличените лица.

Списък на заличените лица

Всяка секция разполага със Списък на заличените лица от избирателния списък на тази секция.

Ако откриете името на избирателя в Списъка на заличените лица за изборите, направете следното:

Проверете причината за вписването на избирателя в този списък и му я съобщете.

В списъка на заличените лица срещу името на лицето може да е отбелязано едно от следните съкращения:

- „ПО“ – означава, че избирателят е поставен под запрещение, няма избирателни права и не може да гласува;

- „МП“ – означава, че избирателят в момента изтърпява наказание „лишаване от свобода“, няма избирателни права и не може да гласува;

- „НА“ – означава, че избирателят е включен в списък по настоящ адрес и следва да гласува в секцията по настоящия си адрес;

- „УГДМ“ – означава, че избирателят се е снабдил с удостоверение за гласуване на друго място. Такъв избирател може да гласува само ако представи УГДМ, което се прилага към избирателния списък, а избирателят се дописва в допълнителната страница на избирателния

списък (под чертата) и причината за дописването се отбелязва в графа „Забележки“, където се вписва „УГДМ“;

- „МВНР“ – означава, че избирателят е вписан в списък за гласуване извън страната;

- „УГОНМ“ – означава, че на избирателя е издадено удостоверение за гласуване в определено място – в случаите, когато в изборите за народни представители се произвеждат и местни избори.

Лицата, заявили, че ще гласуват извън страната и заличени от избирателните списъци на това основание, които в изборния ден са се явили в избирателната секция по постоянния адрес, се вписват в избирателния списък след представяне на документ за самоличност и декларация, че не са гласували и няма да гласуват на друго място (Приложение № 17-НС от изборните книжа), без да е необходимо да представят удостоверение по чл. 40, ал. 1 от ИК (Приложение № 15-НС от изборните книжа), издадено от общинската администрация по постоянния адрес на лицето.

Във всички останали случаи лицата, включени в Списъка на заличените лица, могат да бъдат дописвани в избирателния списък/списъка за гласуване и допускани до гласуване само ако Ви представят удостоверение по чл. 40 от ИК, издадено от съответната община/район/кметство, и попълнят и подпишат декларация, че не са гласували и няма да гласуват на друго място – Приложение № 17-НС от изборните книжа.

Върнете документа за самоличност на избирателя и го уведомете, че не може да гласува. Уведомете го, че може да гласува, само ако представи удостоверение от общината или кметството по чл. 40 от ИК – Приложение № 15-НС от изборните книжа, с което може да се снабди и в изборния ден от общината/кметството.

Ако такъв избирател се върне в избирателната секция и Ви представи оригинално удостоверение, издадено от общината по чл. 40 от ИК – Приложение № 15-НС от изборните книжа, че основанието в списъка, в който е вписан, е отпаднало или не е налице, той се допуска да гласува по следния ред:

- заличете избирателя от съответния списък на заличените лица, като прекарате хоризонтална черта през името и другите данни на избирателя и отбележите срещу тях „удостоверение по чл. 40 от ИК“;

- избирателят попълва декларация, че не е гласувал и няма да гласува на друго място в изборите за народни представители – Приложение № 17-НС от изборните книжа;

- впишете имената и другите му данни от документа за самоличност в допълнителната страница на избирателния списък – под чертата;

- вземете удостоверението и декларацията и след края на изборния ден ги приложете към избирателния списък;

- в графа „Забележки“ на избирателния списък отбележете основанието за вписване – „по чл. 40 от ИК“.

Допълнителна страница на изборителния списък

Страницата под чертата, с която е завършен изборителният списък, и с подпис на кмета и секретаря на общината/района, върху която няма отпечатани или вписани на ръка имена на изборители, се нарича допълнителна страница (под чертата).

Вписване на изпуснат изборител

Вписване на изборители в допълнителната страница на изборителния списък.

Ако не сте открили името на изборителя в Списъка на заличените лица, той следва да бъде допуснат да гласува.

Ако не намерите името на изборителя в изборителния списък и адреса, отпечатан в личната карта е на територията на Вашата секция, допишете данните на изборителя в изборителния списък под чертата и го допуснете да гласува.

В допълнителната страница на изборителния списък (под чертата) се дописват:

- лицата, които имат право да гласуват, но са пропуснати и не фигурират в Списъка на заличените лица, след като представят документ за самоличност и декларация по образец – Приложение № 17-НС, че не са гласували и няма да гласуват на друго място;

- лицата, които са включени в Списъка на заличените лица и срещу името им е отбелязано „ПО“ или „МП“ и които са представили удостоверение по чл. 40, ал. 1, предложение първо от ИК – Приложение № 15-НС, че основанието за включването им в списъка е отпаднало или не е налице, и декларация по образец – Приложение № 17-НС, че не са гласували и няма да гласуват на друго място;

- лицата, снабдени с удостоверение за гласуване на друго място (УГДМ) – членове на ЦИК, РИК, наблюдатели и кандидати – Приложение № 19-НС от изборните книжа, които гласуват в секция, различна от секцията по постоянния им адрес, след представяне на документ за самоличност и УГДМ (Приложение № 19-НС);

- лицата, включени в Списъка на заличените лица и срещу името им е отбелязано „УГДМ“, които са се явили в секцията по постоянния си адрес и са поискали да бъдат дописани в списъка – след представяне на документ за самоличност, удостоверението за гласуване на друго място – Приложение № 19-НС и на декларация по образец – Приложение № 17-НС, че не са гласували и няма да гласуват на друго място;

- членовете на СИК и охраната на съответната секция, които обслужват секция, различна от тази по постоянния им адрес, след като представят декларация по образец – Приложение № 17-НС, че не са гласували и няма да гласуват на друго място;

- изборители с увредено зрение или затруднения в придвижването, които гласуват в избрана от тях секция или в секция по чл. 10, ал. 1 от ИК, след представяне на декларация по образец – Приложение № 17-НС, че не са гласували и няма да гласуват на друго място;

- избиратели, заличени, тъй като са вписани в избирателни списъци в лечебни заведения, домове за стари хора и други специализирани институции, които в изборния ден се намират извън тях, се дописват по постоянния им адрес, като представят удостоверение – Приложение № 16-НС от ръководителя на лечебното заведение/дома, и декларация по образец - Приложение № 17-НС от изборните книжа, че не са гласували и няма да гласуват на друго място ***(Тези лица не фигурират в Списъка на заличените лица, но имената им и другите данни са зачертани с хоризонтална черта)***;

- избиратели, вписани в избирателни списъци в местата за изтърпяване на наказание лишаване от свобода и за задържане, които в изборния ден се намират извън тях, се дописват по постоянния им адрес, като представят удостоверение за дописване в избирателния списък по постоянен адрес – Приложение № 16-НС от ръководителя на мястото, и декларация по образец – Приложение № 17-НС от изборните книжа, че не са гласували и няма да гласуват на друго място ***(Тези лица не фигурират в Списъка на заличените лица, но имената им и другите данни са зачертани с хоризонтална черта)***;

- избиратели, вписани в избирателни списъци на плавателни съдове под българско знаме, които в изборния ден се намират извън тях, се дописват по постоянния им адрес, като представят удостоверение за дописване в избирателния списък по постоянен адрес – Приложение № 16-НС от капитана на плавателния съд и декларация по образец – Приложение № 17-НС, че не са гласували, и няма да гласуват на друго място ***(Тези лица не фигурират в Списъка на заличените лица, но имената им и другите данни са зачертани с хоризонтална черта)***;

- ученици или студенти редовно обучение *(включително курсанти, дипломанти и докторанти, редовно обучение)* се дописват в секция по техен избор в населеното място, където се обучават, когато то е различно от населеното място по постоянния им адрес, след представяне на документ за самоличност и:

1. надлежно заверена от учебното заведение със седалище в населеното място за съответната учебна година ученическа книжка или за съответния семестър студентска книжка;

2. декларация по образец – Приложение № 17-НС, че не са гласували и няма да гласуват на друго място.

След като ученикът или студентът гласува, в ученическата/студентската книжка се вписват датата на изборите и текст „гласувал“ така, че да не засяга текста на документа. Книжката или уверението се подписват от председателя или секретаря и един член на СИК от различни партии и коалиции и се подпечатват с печата на СИК, след което се връщат на ученика/студента;

- лицата, срещу името на които в Списъка на заличените лица е отбелязано „МВНР“, след представяне на документ за самоличност – декларация по образец – Приложение № 17-НС, че не са гласували и няма да гласуват на друго място, за тези лица не се изисква удостоверение Приложение № 15-НС;

- постъпилите в лечебни заведения, домове за стари хора и други специализирани институции за предоставяне на социални услуги лица, след съставяне на избирателния списък от ръководителите им се дописват след представяне на декларация по образец (Приложение № 17-НС), че не са гласували и няма да гласуват на друго място. По този ред се дописват и задържаните след съставяне на избирателния списък в местата за изтърпяване на наказание лишаване от свобода и за задържане;

- лицата от персонала на лечебните заведения, домовете за стари хора и другите социални институции *и в местата за изтърпяване на наказание лишаване от свобода и за задържане*, служебно заети в изборния ден по месторабота, въз основа на график за работа с продължителност на работния ден не по-малко от 12 часа, се дописват след представяне на декларация по образец – Приложение № 17-НС, че не са гласували, и няма да гласуват на друго място.

Представените удостоверения – Приложение № 15-НС и Приложение № 19-НС и декларациите – Приложение № 17-НС, както и представените удостоверения за процедура по издаване на лични документи по чл. 263, ал. 1 от ИК, се прилагат в оригинал към избирателния списък.

Секционните избирателни комисии са длъжни да предоставят на избирателите образците на декларациите, описани по-горе.

В края на изборния ден, след приключване на гласуването, председателят и секретарят на СИК се подписват под последното име на вписания в допълнителната страница избирател и прилагат към избирателния списък/списъка за гласуване всички описани в него декларации и удостоверения.

ВАЖНО! ДОКУМЕНТЪТ ЗА САМОЛИЧНОСТ НА ИЗБИРАТЕЛЯ СЕ ВРЪЩА САМО СЛЕД КАТО ПУСНЕ БЮЛЕТИНАТА В ИЗБИРАТЕЛНАТА КУТИЯ И ПОЛОЖИ ПОДПИС В ИЗБИРАТЕЛНИЯ СПИСЪК!

Действия на СИК след проверка и вписване/дописване на данните в избирателния списък

След проверка и вписване/дописване на данните на избирателя в избирателния списък член на СИК откъсва бюлетина от кочана, поставя на гърба на бюлетината печат на едното от определените за това места и я подава на избирателя.

Гласуване с придружител

Неграмотността не е основание за гласуване с придружител.

Избирател с увредено зрение или затруднение в придвижването, което не му позволява да извърши необходимите действия при гласуване, може да поиска и да посочи придружител, който да го подпомогне при гласуването.

Допускането на избирател да гласува с придружител е по преценка на председателя на СИК. **ИЗБИРАТЕЛЯТ НЕ Е ДЛЪЖЕН ДА ПРЕДСТАВИ ДОКУМЕНТ ОТ ТЕЛК/НЕЛК.**

Член от комисията може да оспори решението на председателя. Секционната изборителна комисия се произнася с решение по направеното оспорване.

Придружителят удостоверява самоличността си с лична карта.

Не могат да бъдат придружители следните категории лица:

- член на СИК;
- представител на партия, коалиция, инициативен комитет;
- членовете на инициативните комитети;
- застъпник;
- наблюдател;
- лице, което вече е било придружител на двама други изборители.

Какво отразява СИК и къде:

В графа „Забележки“ на изборителния списък срещу името на изборителя се записват трите имена и ЕГН на придружителя по личната карта на придружителя. **Придружителят не се подписва в този списък.**

Тези данни се вписват и **в Списъка за допълнително вписване на придружителите** (Приложение № 73-НС от изборните книжа). След гласуването придружителят се подписва **само** в този списък.

Секционната изборителна комисия връща личната карта на придружителя само след като той се подпише в списъка за допълнително вписване на придружителите.

След приключване на гласуването този списък се подписва от председателя и секретаря на СИК и се слага в плика с надпис „Плик № 1 – Списъци на СИК № ...“.

Кога изборителят не се подписва в изборителния списък

Когато увреждането не позволява на изборителя да се подпише, в полето за подпис член на комисията отбелязва „гласувал“ и се подписва. Това обстоятелство се отбелязва в графата „Забележки“ и в протокола на секционната изборителна комисия.

Оспорването на отказ за допускане за гласуване и за дописване в изборния ден

Отказът на СИК да допише изборител в списъка в изборния ден е в писмена форма и с кратки мотиви, и се връчва на изборителя. Изборителят може да оспори отказа пред РИК, която се произнася незабавно, но не по-късно от един час от получаване на жалбата и преди края на изборния ден.

III. ДЕЙСТВИЯ ПРИ ГЛАСУВАНЕТО

Предоставяне на бюлетина на изборителя

След вписване на данните на изборителя в изборителния списък член на СИК откъсва бюлетина от кочана, полага печат на гърба на бюлетината и я предоставя на изборителя.

Забранено е да откъсват бюлетини от кочана предварително.

Уверете се, че бюлетината е по образец и върху нея няма никакви отбелязвания!

Ако бюлетината не е отпечатана съгласно утвърдения образец, има зацапвания или механични увреждания – отделете я и напишете върху гърба ѝ „унищожена“.

След като вие и избирателят се уверите, че бюлетината е само една, че не е попълнена и отговаря на образца, поставете един печат на гърба на бюлетината на обособеното за това място и подайте бюлетината на избирателя.

Той влиза в кабината за гласуване и там гласува, като:

1. поставя знак „X“ или „V“ с химикал, пишещ със син цвят, в квадратчето с номера на избраната от него кандидатска листа на партия или коалиция, или независим кандидат, или в квадратчето „Не подкрепям никого“, който изразява по еднозначен начин неговия вот;

2. избирателят, гласувал за листа на партия или коалиция, може да отрази предпочитание (преференция) за избран от него кандидат от листата, като постави знак „X“ или „V“ в кръгчето в десния край на бюлетината с поредния № в листата на избрания от него кандидат;

3. сгъва бюлетината по начин, който не позволява да се разкрие вотът му (да не се вижда начинът на гласуване).

Избирателят излиза от кабината със сгънатата бюлетина и я подава на член на комисията, който сверява дали номерът върху бюлетината съответства на номера в кочана. При съответствие членът на комисията поставя втори печат на гърба на бюлетината, откъсва отрязъка с номера на бюлетината и го пуска в непрозрачната кутия. **Забранено е да се разгъва сгънатата бюлетина при откъсване на отрязъка. След това член на СИК подава бюлетината на избирателя. Избирателят пуска бюлетината в избирателната кутия, подписва се в избирателния списък и получава документа си за самоличност.**

Не допускайте избирателят да пусне бюлетината в избирателната кутия, без да сте положили върху нея втори печат и откъснали отрязъка с № на бюлетината!

Сгрешена бюлетина – чл. 267 от ИК

Ако избирателят сгреша при попълването на бюлетината, той има право да поиска втора бюлетина, но само веднъж.

Вземете сгрешената бюлетина, без да я разгъвате, надпишете върху гърба ѝ „сгрешена“ и поставете печата на комисията. Бюлетината се подписва от председателя, секретаря и член на комисията, след което се отделя на страни.

Подайте на избирателя втора бюлетина, като я подпечатате по вече указания ред. Избирателят може да сгреша само един път.

Бюлетина с несъответстващ номер – чл. 265, ал. 5 от ИК

При несъответствие на номера на бюлетината за народни представители, която е попълнил избирателят, на номера от кочана, от който е откъсната бюлетината в избирателната секция, бюлетината се

обявява за недействителна и това обстоятелство се отбелязва върху бюлетината и в графа „Забележки“ на изборния списък, като се изписва „Бюлетина по чл. 265, ал. 5 от ИК“. Такива бюлетини се отстраняват и след приключване на изборния ден броят им се описва на съответния ред от протокола на СИК. Избирателят не се допуска да гласува. Върнете му документа за самоличност. Избирателят не се подписва в изборния списък.

При несъответствие между номера върху бюлетината и номера върху кочана обявете бюлетината за недействителна и отбележете това обстоятелство върху нея и в графа „Забележки“ на изборния списък. **Не допускайте избирателя до повторно гласуване! Върнете му документа за самоличност. Избирателят не се подписва в изборния списък.**

Бюлетина с показан вот – чл. 228 от ИК

Избирателите нямат право след попълване на бюлетината и преди пускането ѝ в изборната кутия да я разгъват по начин, позволяващ да се види начинът, по който е гласувал.

Такава бюлетина се иземва от СИК. На избирателя не се дава друга бюлетина и не се допуска да гласува и да се подписва в списъка. В графата „Забележки“ срещу името му се отразява „Бюлетина по чл. 228 от ИК“. Избирателят не се допуска повторно да гласува.

Върху бюлетината СИК изписва „Недействителна по чл. 228“, отделя я настрана и след приключване на гласуването общият им брой се записва на отделен ред в протокола. Върнете документа за самоличност. Избирателят не се подписва в изборния списък.

Бюлетина със заснет вот – чл. 227 от ИК

Избирателите нямат право да заснемат начина на гласуване с мобилни телефони, фотоапарати или друга възпроизвеждаща техника.

Ако избирател стори това, бюлетината се иземва от СИК, а избирателят не бива да се допусне да гласува и да се подписва в списъка. В графата „Забележки“ срещу името му се отразява, че е заснет вот си, като се изписва „Бюлетина по чл. 227 от ИК“. Избирателят не се допуска повторно да гласува.

Върху бюлетината СИК изписва „Недействителна по чл. 227“, тя се отделя настрана и след приключване на гласуването общият им брой се записва на отделен ред в протокола на СИК. Върнете на избирателя документа му за самоличност. Избирателят не се подписва в изборния списък.

Трите бюлетини – показан вот, заснет вот и бюлетина с несъответстващ номер на номер в кочана, не се пускат в изборната кутия. На избирателя не се дава втора бюлетина и не се допуска да гласува.

В изборната кутия не се пуска и сгрешената бюлетина.

Тези четири вида бюлетини се отстраняват от масата за гласуване преди отваряне на изборната кутия, не се смесват с

бюлетините, намерени в избирателната кутия, и не се отчитат при броене на гласовете!

Избирателят не се подписва в избирателния списък.

Гласуване с подвижна избирателна кутия

1. Нормативна база:

Изборен кодекс – чл. 237–239 от ИК.

2. Изборни книжа:

- Избирателен списък за гласуване с подвижна избирателна кутия – Приложение № 2-НС от изборните книжа;

- Списък за допълнително вписване на придружителите в изборите за народни представители – Приложение № 73-НС от изборните книжа;

- Протокол за маркиране на печата на ПСИК – Приложение № 81-НС от изборните книжа.

С подвижна избирателна кутия гласуват избиратели с трайно увреждане, което не им позволява да упражнят избирателното си право в изборно помещение, и които са включени в списъка за гласуване с подвижна избирателна кутия.

Кметът на общината е длъжен да предостави подходящо помещение за подвижните секционни избирателни комисии.

Гласуването се извършва чрез посещение в дома на избирателя от членовете на подвижната избирателна комисия (ПСИК).

Гласуването се извършва в следната последователност на действия:

а) Подвижната избирателна кутия се поставя на достъпно и видно място в дома на избирателя;

б) Членовете на ПСИК сверяват данните от документа за самоличност на избирателя с тези от списъка за гласуване с подвижна избирателна кутия и се вписват ЕГН, видът и номерът на документа за самоличност. Документът за самоличност остава в членовете на комисията до полагане на подписа от избирателя в избирателния списък.

В помещението с избирателя не могат да присъстват други лица. Изключения се правят, когато избирателят не може да извърши сам необходимите действия и се налага гласуване с придружител, когото посочва избирателят.

При гласуването с придружител в подвижна избирателна кутия се прилагат общите разпоредби при гласуването с придружител в СИК.

в) За гласуването в ПСИК се прилагат правилата за гласуване в СИК.

Членовете на ПСИК посещават избирателите по домовете им с подвижната избирателна кутия до изчерпването им в списъците, но не по-късно от 21,00 часа.

В случай че избирател не бъде открит на заявения от него адрес, в графа „Забележки“ на списъка срещу името на избирателя се отбелязва този факт и се подписва от членовете на ПСИК, които обслужват кутията.

След приключване на гласуването отворът на подвижната избирателна кутия се залепва с хартиена лента, на която се отбелязва

часът на последното гласуване, който не може да бъде по-късно от 21,00 часа. Хартиената лента се подписва от членовете на ПСИК, които обслужват кутията, и се подпечатва с печата на комисията. След това кутията се връща в помещението, осигурено от кмета на общината. Броенето на гласовете започва в 20.00 часа/респективно 21.00 часа.

Членовете на ПСИК могат да гласуват с подвижна избирателна кутия след дописване в избирателния списък и представяне на декларация по образец (Приложение № 17-НС), че не са гласували и няма да гласуват на друго място.

Закриване на изборния ден

Изборният ден приключва в 20,00 часа.

Когато пред изборното помещение в 20,00 часа няма избиратели, председателят на СИК обявява гласуването за приключило.

Когато в 20,00 часа пред изборното помещение има негласували избиратели, председателят и секретарят на СИК установяват техния брой и самоличност. Негласувалите предават личните си карти/личния зелен паспорт на СИК. Само тези избиратели се допускат да гласуват, но не по-късно от 21,00 часа.

След 20,00 часа, съответно 21,00 часа, не се допуска гласуване.

Председателят на СИК обявява гласуването за приключило, след като гласуват избирателите, които са били пред изборното помещение в 20,00 часа, но не по-късно от 21,00 часа.

IV. ПРЕБРОЯВАНЕ НА ГЛАСОВЕТЕ И ПОПЪЛВАНЕ НА ПРОТОКОЛИТЕ С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ГЛАСУВАНЕТО

Присъстващи лица

При отварянето на избирателните кутии и установяването на резултатите от гласуването в секцията в изборното помещение могат да присъстват:

- кандидати за народни представители;
- застъпници на кандидатските листи по един за листите на всяка партия/коалиция/инициативен комитет;
- по един представител на партия и коалиция, регистрирали кандидати;
- по един представител или член на инициативен комитет, регистрирали кандидати;
- по един наблюдател от организация, регистрирана за наблюдение на изборите;
- по един регистриран анкетъор от регистрирана социологическа агенция, който се легитимира с удостоверение, издадено от ЦИК;
- представители на средствата за масово осведомяване – по един от съответното средство за масово осведомяване.

На присъстващите се осигурява пряка видимост при преброяването на гласовете. Преброяващият гласовете съобщава на висок глас резултатите, които установява.

Присъстващите са длъжни да спазват реда в помещението, да спазват указанията на председателя на СИК и да не пречат или препятстват работата на СИК.

Само СИК е компетентна да установи кой глас е действителен или не! Присъстващите лица не могат да се намесват в работата на СИК при установяването на гласовете.

Преди да започне да преброява гласовете, СИК определя с решение кой от членовете ѝ ще има достъп до бюлетините и ще брой, кой ще вписва данните от преброяването на гласовете в черновата на протокола и в бланката чернова за преброяване на предпочитанията (преференциите), кой ще попълва протокола, кой ще опакова бюлетините и книжата и т.н.

Пликите с формулярите на протоколите не се разпечатват преди да бъдат установени резултатите от гласуването и преди да бъде попълнена черновата на протокола!

Празен формуляр на протокол не се подписва!

Преброяване на гласовете и попълване на протокола

Общи положения

ВАЖНО! При преброяване на гласовете и попълване на протокола спазвайте точно дадените на съответния ред в него указания.

Започнете да работите върху черновата на протокола. Попълнете данните от преброяването в черновата, проверете контролите върху черновата и едва след тяхното удовлетворяване можете да започнете да попълвате официалния формуляр на протокола.

Протоколът се състои от отделни листове с обособени страници, всеки от които е отпечатан на химизирана хартия в 3 екземпляра.

Всеки лист съдържа две страници, номерирани последователно.

В долния десен ъгъл на всяка страница от протокола са отпечатани уникален фабричен номер и два черни правоъгълника.

НЕ ДРАЙСКАЙТЕ ВЪРХУ ТЯХ! НЕ ПОЛЗВАЙТЕ ПРОТОКОЛА ЗА ПОДЛОЖКА ПРИ ПОПЪЛВАНЕ НА ЧЕРНОВАТА, ЗАЩОТО Е ОТПЕЧАТАН НА ХИМИЗИРАНА ХАРТИЯ.

При предаването на протокола в РИК всеки лист ще се сканира.

Системата разпознава протоколите по уникалния им номер и черните правоъгълници в долния край на листа. **НЕ ПИШЕТЕ И НЕ СЕ ПОДПИСВАЙТЕ В ТАЗИ ЧАСТ НА ПРОТОКОЛА.**

Ако допуснете грешка на един лист от беловата, в никакъв случай не подменяйте само този лист със съответния лист от втория формуляр на протокол, наличен в СИК!

В този случай при сканирането системата няма да разпознае листа с различни фабрични номера и няма да го приеме като част от същия

протокол. Секционната изборителна комисия с такъв протокол ще бъде оставена да изчака РИК да приеме всички други протоколи и книжа на останалите СИК в изборния район. Всички членове на СИК ще бъдат събрани в областния център и в присъствието на РИК ще отворят торбата с бюлетините и останалите книжа и материали, отново ще установят резултатите и ще съставят нов протокол.

Вместо да си спестите време за преписване на данните от сгрешения протокол в изборното помещение, на практика ще загубите много повече време, тъй като ще трябва да броите бюлетините повторно заедно с РИК и пълен състав на СИК.

За да отстраните грешката, зачертайте грешната цифра или дума с хоризонтална черта така, че да се вижда написаното, и над нея или до нея напишете действителните данни и запис „поправка“. Всеки член на СИК трябва да подпише поправката отстрани. Ако са сгрешени данните и с цифри, и с думи, зачертайте и поправете по описания начин и двете грешки!

Само в случай че грешката не може да бъде отстранена по този начин, използвайте втория формуляр на протокол (**изцяло**).

Определеният от комисията член попълва установените данни върху черновата на протокола последователно и като се спазват точно указанията, дадени в самия протокол. Данните се вписват в протокола с цифри и с думи. Цифрите и буквите се изписват едро и четливо.

Попълване на част I от протокола на СИК – Приложение № 87-НС-х – Данни, които се попълват преди отваряне на изборителната кутия.

След като председателят на СИК обяви гласуването за приключило и преди отваряне на изборната кутия, СИК пристъпва към попълване на данните на страница 1 от протокола на СИК, като вписва имената на членовете на СИК (**задължително**) и останалите данни от страница 1.

След като попълни посочените по-горе данни, СИК пристъпва към преброяване и опаковане поотделно на бюлетините, посочени в т. 4 от протокола. Бюлетини, посочени в т. 4 от протокола на СИК, се преброяват и опаковат, както следва:

- неизползваните бюлетини/кочани с бюлетини;
- сгрешените бюлетини по чл. 267, ал. 2 от ИК;
- недействителните бюлетини по: чл. 265, ал. 5, по чл. 227 и по чл. 228 от ИК;
- унищожени бюлетини (за образци за таблата и увредени механично и други).

Броят на бюлетините, които са останали извън изборителната кутия, се вписва в точка 4 от черновата на протокола, както следва:

- а) брой на неизползваните бюлетини;
- б) брой на унищожените от СИК бюлетини – за таблата пред изборното помещение, повредени при откъсване от кочана или по друг начин и станали неизползваеми и други;

в) брой на бюлетините по чл. 265, ал. 5 от ИК – когато номерът на бюлетината, върху която е отразен вотът на избирателя, не съответства на номер от кочана/ите от раздадените от СИК бюлетини за гласуване;

г) брой на недействителните бюлетини по чл. 227 от ИК – тези, за които не е спазена забраната за заснемане начина на гласуване с възпроизвеждаща техника.

д) брой на недействителните бюлетини по чл. 228 от ИК – демонстриран публично вот – начин на гласуване;

е) брой на сгрешените бюлетини по чл. 267, ал. 2 от ИК.

Всеки пакет се запечатва с хартиена лента, която се подписва от членовете на СИК и се подпечатва с печата на комисията. Получените числа се вписват на съответния ред в т. 4 от протокола на СИК.

Отрязъците от бюлетините се изваждат от кутията и се опаковат в плик, който се запечатва по описания по-горе начин. Пакетът се подписва от всички членове на СИК и се подпечатва с печата на СИК. Изпразнените кутии за отрязъците не се слагат в торбата.

Кочаните от използваните бюлетини и така опакованите материали се поставят в торбата.

Всички опаковани материали се прибират в торбата. **При установяване на резултатите от гласуването се работи с черновата от гласуването на протокола.**

Преди да отворите избирателната кутия, попълнете част първа на черновата на протокола (Приложение № 87-НС-х).

Буква А – отбелязва се броят на бюлетините, получени предния ден, съгласно протокола за приемане и предаване на изборни книжа и материали.

Точка 1 – вписва се броят избиратели според избирателния списък. Това е числото по т. 4 от приемо-предавателния протокол, с който СИК е приела избирателния списък (Приложение № 74-НС).

Точка 2 – вписва се броят на избирателите, вписани в допълнителната страница на избирателния списък – под чертата в изборния ден.

В точка 3 се вписва броят на избирателите според положените подписи в избирателния списък.

**Преброяване на гласовете и попълване част II от протокола
Приложение № 87-НС-х**

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ГЛАСОВЕТЕ

и попълване част II, лист 1 от черновата на протокола – т. 5, т. 6, , т. 7.1., т. 7.2., т. 7 и т. 8, графи „Действителни“ и „Недействителни гласове“, и т. 9 – Празни бюлетини, бюлетини, в които е гласувано в повече от едно квадратче

ГЛАС Е САМО НАМЕРЕНАТА В ИЗБИРАТЕЛНАТА КУТИЯ БЮЛЕТИНА. ГЛАСЪТ МОЖЕ ДА БЪДЕ ДЕЙСТВИТЕЛЕН И НЕДЕЙСТВИТЕЛЕН

ГЛАСЪТ Е ДЕЙСТВИТЕЛЕН, КОГАТО:

- бюлетината е по установен образец;
- на гърба на бюлетината са положени два печата на съответната СИК;
- върху бюлетината вотът на избирателя е отбелязан със знак „X“ или „V“ с химикал, пишещ със син цвят, само в едно от квадратчетата за гласуване – за партия, коалиция, независим кандидат, или в квадратчето „Не подкрепям никого“;
- знакът „X“ или „V“ не навлиза в квадратче за гласуване за друга листа;
- върху бюлетината няма вписани символи и знаци, като букви, цифри и други знаци.

Когато бюлетината има отклонения, дължащи се на дефекти и грешки при производството, или когато върху нея има механични увреждания или зацапвания, гласът се брои за действителен.

Когато бюлетината има отбелязване със знак „X“ или „V“ с химикал, пишещ със син цвят, само в квадратчето „Не подкрепям никого“ – гласът е действителен.

Когато в избирателната кутия бъде намерена бюлетина, отговаряща на изброените по-горе изисквания за действителност на гласа, но не е откъснат долният десен ъгъл с поредния номер на бюлетината в кочана, **гласът се брои за действителен**, ако номерът на бюлетината **съвпада** с някой от номерата в кочаните, от които са откъсвани бюлетините в тази избирателна секция.

По действителността и недействителността на вота трябва да се вземе писмено решение с поименно гласуване, в което да се опише поредният номер на бюлетината, както и трите имена на члена на комисията, който е отговарял за откъсване на отрязъците с фабричните номера от бюлетините.

ГЛАСЪТ Е НЕДЕЙСТВИТЕЛЕН, КОГАТО:

- бюлетината не е по установения образец;
- на гърба на бюлетината не се съдържат два броя печати на съответната СИК;
- в бюлетината има вписани символи, като букви, цифри и други знаци;
- върху квадратче или кръгче в бюлетината знакът „X“ или „V“ не е отбелязан с химикал, пишещ със син цвят;
- вотът на избирателя **не е отбелязан** със знак „X“ или „V“;
- върху бюлетината има отбелязване в повече от едно квадратче – на партия, коалиция, независим кандидат, или в квадратчето “Не подкрепям никого”, включително когато знакът, поставен от избирателя,

засяга повече от едно квадратче за гласуване, така че не може да се определи еднозначно вотът на избирателя.

Когато в избирателната кутия бъде намерена бюлетина, отговаряща на изискванията за действителност на гласа, но не е откъснат долният десен ъгъл с поредния номер на бюлетината в кочана, **гласът се брой за недействителен**, ако номерът на бюлетината **не съвпада** с никой от номерата в кочаните, от които са откъсвани бюлетините в тази избирателна секция.

ВАЖНО Е ДА СЕ ЗНАЕ ОТНОСНО ПРЕБРОЯВАНЕ НА ПРЕДПОЧИТАНИЯТА (ПРЕФЕРЕНЦИИТЕ):

- липсата на отбелязване за предпочитание (преференция) не прави гласа недействителен. Такъв глас се брой за първия кандидат от листата;

- предпочитанието (преференцията) е недействителна, когато има отбелязване със знак „X“ или „V“ с химикал, пишещ със син цвят, в повече от едно кръгче; предпочитанието (преференцията) се зачита и се брой за първия кандидат от листата;

- когато предпочитанието (преференцията) е отбелязана с друг цвят, различен от синия, то е недействително. В този случай е недействителен и гласът за листата (бюлетината);

- отбелязването на предпочитание (преференция), когато е гласувано за независим кандидат, не опорочава вота на избирателя.

Гласът е действителен и се брой за отбелязаната листа за независим кандидат.

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ГЛАСОВЕТЕ

1. След отваряне на избирателната кутия първо се установява общият брой на бюлетините в нея. Бюлетините се изваждат една по една от определения от СИК член на комисията, поставят се с лицевата страна надолу и се броят. Когато е включена втора избирателна кутия, тя се отваря и бюлетините се изваждат и преброяват заедно с бюлетините от първата.

2. Полученото число се вписва в точка 5 от черновата на протокола на СИК. След попълване на тази точка се пристъпва към преброяване на броя на действителните и броя на недействителните гласове.

3. Действителните (I купчинка) и недействителните (II купчинка) гласове (бюлетини, извадени от избирателната кутия) се подреждат на две отделни купчинки според това в кое от квадратчетата за гласуване има поставен знак. Купчинките с действителни и с недействителни гласове се преброяват поотделно. Броят на недействителните гласове се вписва в точка 6 от черновата на протокола на СИК, а броят на действителните – в точка 7 от черновата на протокола на СИК.

4. След попълване на точка 7 действителните гласове се разделят на две купчинки – гласове, подадени за партии, коалиции и независими кандидати (I-ва купчинка), и гласове с отбелязване в квадратчето „Не

подкрепям никого“ (II-ра купчинка). Преброяват се. Числото на гласовете (бюлетините), подадени за партии, коалиции и независими кандидати, се вписва в точка 7.1. от черновата на протокола на СИК, а числото на гласовете „Не подкрепям никого“ се вписва в точка 7.2. от черновата на протокола на СИК.

5. Недействителните бюлетини, върху които няма поставен знак в нито едно квадратче за гласуване (празна бюлетина), зачертани са всички листи, има поставен знак в повече от едно квадратче за гласуване (за партия, коалиция, независим кандидат или в квадратчето „Не подкрепям никого“), или не може да се установи еднозначно вотът на избирателя, се подреждат на отделна купчинка. Преброяват се и полученото число се вписва в точка 9 от черновата на протокола.

6. Бюлетините с действителни гласове, подадени за всяка от партиите и коалициите и независимите кандидати, се подреждат на отделни купчинки. Бюлетините от всяка купчинка се броят поотделно. Получените числа се вписват на съответния ред в т. 8 от протокола, графа „действителни гласове“ – срещу наименованието на съответната партия, коалиция или името на независимия кандидат.

7. ВНИМАНИЕ! Изборният кодекс въвежда изискване недействителните гласове да се отчитат и вписват в протокола по кандидатски листи.

Що е „недействителен глас по кандидатски листи“?

Когато в бюлетината има отбелязване в квадратчето за една листа, но бюлетината не отговаря на останалите изисквания за действителност, е налице недействителен глас за кандидатската листа, за която е гласувано.

Броят на недействителните гласове за съответните листи се вписва в т. 8, в графа „Недействителни гласове“ от протокола, срещу наименованието на съответната партия, коалиция или името на независимия кандидат.

Недействителните гласове (бюлетините), подадени за партии, коалиции или независими кандидати, се преброяват по реда на т. 6. Получените числа след преброяването на всяка от купчинките се вписват срещу наименованието на съответната партия, коалиция или името на независимия кандидат в т. 8, графа „Недействителни гласове“ по протокола.

При попълване на данните в протокола проверявайте дали са изпълнени вписаните в него контроли.

Когато действителността или недействителността на някой глас е оспорена, СИК взема решение за това дали гласът е действителен или недействителен, за което се съставя протокол (чл. 279, ал. 3 от ИК). На гърба на бюлетината се отбелязва номерът на решението, основанието за недействителност и се полагат подписи от председателя и секретаря на СИК. Протоколът по чл. 279, ал. 3 от ИК се прилага към протокола на СИК с изборните резултати.

Преброяване на предпочитанията (преференциите) и Попълване на част II, лист 2, т. 10 от протокола

Препоръчителен е следният начин на преброяване на преференциите:

1. След установяване броя на действителните гласове, подадени за всяка листа, и вписването им в черновата на протокола на СИК с резултатите от гласуването, се пристъпва към преброяване на предпочитанията (преференциите) за всеки един от кандидатите по листи.

За целта се използват бланки-чернови за отразяване на резултатите от преброяването на предпочитанията (преференциите) съгласно приложението, получени от СИК в предизборния ден.

2. Преброяването на предпочитанията (преференциите) се извършва последователно по листи на партии и коалиции и по реда на отпечатването им в бюлетината. Председателят или член на СИК, определен с нейно решение, взема бюлетина от купчинката с действителни гласове за съответната партия или коалиция, показва я и обявява:

а) поредния номер на кандидата, за когото е отбелязано предпочитание (преференция) или

б) че няма отбелязано предпочитание (преференция) или

в) че е отбелязано предпочитание (преференция) в повече от едно кръгче със знак „X“ или „V“ с химикал, пишещ със син цвят, *след което я подава на друг член на СИК за проверка и поставяне на съответната купчинка.*

3. Предпочитанията (преференциите) се преброяват върху бланка-чернова (по т. 1). Бланката-чернова се изготвя за всяка партия и коалиция, включена в бюлетината, и съдържа толкова полета, колкото са кандидатите в съответната листа.

4. На първия ред на всяко от полетата се изписва поредният номер на кандидата в листата на съответната партия/коалиция. Всеки ред съдържа еднакви по големина квадратчета, в които може да се отпечата трицифрено число. Отпечатват се толкова реда, колкото могат да поберат поне 117 квадратчета и един празен ред с квадратчета, в които няма изписани (отпечатани) номера, съгласно приложението.

5. Броят на преференциите се отразява едновременно и независимо един от друг от двама членове на СИК (предложени в състава на комисията от различни партии и коалиции), определени с решение на комисията.

6. При наличието на предпочитание (преференция) членът на СИК, който държи бюлетината, оповестява на глас за кой кандидат е предпочитанието. Членовете на СИК, които записват предпочитанията (преференциите) върху бланката-чернова, ги отразяват, като ограждат (зачертават) първото число на първия ред, започвайки от № 1, и продължават във възходящ ред, без да изпускат числа до изчерпване на предпочитанията (преференциите) за този кандидат.

Последното оградено (зачертано) число показва броя на получените от този кандидат предпочитания (преференции).

ПРИМЕР: При обявяване на първото предпочитание (преференция) за кандидат № 1 се огражда (зачертава) числото 1 в полето на този кандидат. При обявяване на второто предпочитание (преференция) за същия кандидат се огражда (зачертава) числото 2 и така нататък. Последното оградено (зачертано) число показва броя на преференциите, получени от този кандидат.

Това число се вписва в т.10, част II, лист 2-ри от протокола на СИК – Приложение № 87-НС-х от изборните книжа, в квадратчето под поредния номер на този кандидат в листата на съответната партия/коалиция.

7. При липса на предпочитание (преференция) или при наличие на отбелязване в бюлетината знак „X“ или „V“ с химикал, пишещ със син цвят, в повече от едно кръгче, е налице действителен глас без преференция.

Под „действителен глас без предпочитание (преференция)“ се разбира бюлетина, намерена в кутията за гласуване, върху която вотът на избирателя е отразен със знак „X“ или „V“ само върху едно от квадратчетата за гласуване, бюлетината отговаря на всички останали изисквания за действителност, в нито едно от кръгчетата няма отбелязан знак „X“ или „V“ с химикал, пишещ със син цвят, или в повече от едно кръгче е поставен знак „X“ или „V“ с химикал, пишещ със син цвят.

8. Броят на бюлетините без предпочитания (преференции) се установява, като от броя на действителните бюлетини (гласове), подадени за листата на тази партия/коалиция, се изважда сумата от всички подадени преференции за всички кандидати на тази партия/коалиция.

Полученото число се вписва в квадратчето под надпис „БЕЗ“ в част II, лист 2, т. 10 на черновата на протокола (Приложение № 87-НС-х) на СИК срещу номера на съответната партия/коалиция.

КОНТРОЛА: Проверете повторно. Преди пренасяне на броя на предпочитанията (преференциите) от бланката-чернова за преброяване на предпочитанията (преференциите) в черновата на протокола на СИК – т. 10 на лист 2, се извършва проверка дали общият брой на разпределените по кандидати предпочитания (преференции), включително и броят на действителните гласове без предпочитания (преференции), съответства на броя на действителните гласове за съответната кандидатска листа съгласно отбелязването по т. 8, колона „Действителни гласове“ на лист 1 от черновата на протокола на СИК.

Контролата се извършва, като се сумират броят на предпочитанията (преференциите) за всеки един от кандидатите с действителните гласове в колона „БЕЗ“. Сборът трябва да е равен на общия брой на гласовете, подадени за съответната партия/коалиция, вписан в т. 8, графа „Действителни гласове“ на лист 1 от черновата на протокола на СИК.

Пренасяне на данните от черновата в оригиналния протокол на СИК с резултатите от гласуването – Приложение № 87-НС-х

След като попълните черновата и се убедите, че всички контроли в протокола са удовлетворени, преминете към пренасяне на данните върху беловата на протокола на СИК. За целта разпечатайте само един от пликите с формуляр на протокол.

Пренесете внимателно данните от черновата на протокола ред по ред.

В буква „Б“ от протокола опишете дали е имало спорове по действителността на гласовете, какви решения са взети по тях.

В края на протокола отбележете какви жалби или заявления са постъпвали до СИК и какви решения е взела СИК по тях. Опишете и приложете към протокола всички жалби.

Отразете каква е била обстановката при произвеждането на изборите.

Всички членове на СИК са длъжни да подпишат протокола, като се отбелязва в колко часа е приключило попълването му.

Член на СИК няма право да откаже да подпише протокола. Член на СИК, неподписал протокола без уважителни причини, носи административно-наказателна отговорност.

Раздел V

ОПАКОВАНЕ НА БЮЛЕТИНИТЕ, ИЗБИРАТЕЛНИТЕ СПИСЪЦИ, ПРОТОКОЛИТЕ НА СИК И ПОДГОТОВКА ЗА ТРАНСПОРТИРАНЕ КЪМ РИК И ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

След попълване и подписване на беловите на протоколите за изборите за народни представители изборните книжа и материали се опаковат поотделно.

ТОРБИ С КНИЖА И МАТЕРИАЛИ

А. В ТОРБАТА С БЯЛ ЦВЯТ СЕ ПОСТАВЯТ БЮЛЕТИНИТЕ, КНИЖАТА И МАТЕРИАЛИТЕ ОТ ИЗБОРИТЕ ЗА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ. ИЗВЪН ТОРБАТА ОСТАВАТ И СЕ ПОСТАВЯТ В ОТДЕЛНИ ПЛИКОВЕ:

1. Плик с надпис **„Плик № 1-НС - Списъци на СИК №“**.

В този плик секционните избирателни комисии поставят:

- избирателния списък;
- декларациите (Приложение № 17-НС);
- удостоверенията по чл. 28, 29 и 30 от ИК, приложени към избирателния списък – Приложение № 16-НС;
- удостоверенията по чл. 40, ал. 1 от ИК, приложени към избирателния списък – Приложение № 15-НС;
- удостоверенията за гласуване на друго място, приложени към избирателния списък – Приложение № 19-НС;
- списъка на заличените лица (Приложение № 7-НС);
- списъка за допълнително вписване на придружителите (Приложение № 73-НС).

Пликът се запечатва и подписва от членовете на СИК и се подпечатва с печата на СИК. Пликът не се поставя в торбата!

Върху плика се изписва пълният 9-цифрен номер на секцията.

2. Плик с надпис **„Плик № 2-НС - Протоколи на СИК №“**.

В този плик СИК поставят:

- попълнения и подписан протокол на СИК/ПСИК с резултатите от гласуването (Приложение № 87-НС-х). Протоколът **НЕ СЕ РАЗПЛАСТЯВА**;

- сгрешения/те протокол/и (ако има такъв/а) – (Приложение № 87-НС-х);

- протокола за предаване на сгрешен/и формуляр/и и приемане на нов формуляр на протокол на СИК/ПСИК (ако е съставен такъв при сгрешени протоколи) – (Приложение № 83-НС);

- протокола/ите с решението/ята на СИК/ПСИК при оспорване действителността или недействителността на някой глас;

- особеното/ите мнение/я на член на СИК/ПСИК, който не е съгласен с отразеното в протокола с резултатите от гласуването.

Пликът се запечатва и подписва от членовете на СИК и се подпечатва с печата на СИК. Пликът не се поставя в торбата!

Върху плика се изписва пълният 9-цифрен номер на секцията.

Забележка: След въвеждане на данните от гласуването в Изчислителния пункт към РИК и след разпечатване на протокола и приемане на протоколите на СИК/ПСИК от РИК в този плик се поставя и третият индигиран екземпляр на протокола на СИК/ПСИК с резултата от гласуването (предназначен за общинската администрация).

3. В бялата торба СИК/ПСИК поставя опаковани в отделни пакети и надписани, както следва:

- пакет с надпис „Неизползвани бюлетини“;

- пакет с надпис „Недействителни бюлетини“, намиращи се извън кутията за гласуване (т. 4, букви „в“ до „е“ от секционния протокол) по чл. 227, 228 и чл. 265, ал. 5 от ИК;

- пакет с надпис „Сгрешени бюлетини“ по чл. 267, ал. 2 от ИК;

- пакет с надпис „Унищожени бюлетини от СИК“. Това са унищожени от СИК бюлетини за таблата пред изборното помещение, повредени при откъсване от кочана или по друг начин (т. 4, буква „б“ от секционния протокол);

- пакет с надпис „Действителни бюлетини за кандидатски листи“ (т. 7.1. от секционния протокол);

- пакет с надпис „Действителни бюлетини „Не подкрепям никого“ (т. 7.2. от секционния протокол);

- пакет с надпис „Бюлетини с недействителни гласове“ (т. 6 от секционния протокол);

- черновата на протокола на СИК;

- бланката – чернова за отчитане на преференции;

- пакет с надпис „Кочани от бюлетините“, с които е гласувано;

- опаковани в плик отрязъци с номерата на бюлетините;

- протокола за маркиране на печата на СИК/ПСИК (Приложение № 81-НС);

- приемо-предавателния протокол за избирателния списък (Приложение № 74-НС);

- неизползвания (непопълнен) протокол (Приложение № 87-НС-х). Протоколите се поставят, без да се изваждат от запечатаните пликове, в които се намират;

- протокола за предаване и приемане на изборните книжа и материали, съставен в предизборния ден (Приложение № 76-НС/№ 77-НС/№ 79 и /№ 80-НС);

- списъка на лицата, получили копие от протокола на СИК (Приложение № 85-НС);

- постъпилите жалби и сигнали и протоколите с решенията по тях;

- други протоколи на СИК;

- неизползвани образци на декларации;

- печата на СИК/ПСИК. Печатът се поставя в торбата в отделен запечатан плик, след като СИК/ПСИК приключи с копирането, подписването и подпечатването на копията на протоколите и след подпечатване на пакетите с изборните книжа.

Изборните книжа се опаковат поотделно и се запечатват с хартиена лента, която се подпечатва с печата на СИК и се подписва от членовете на комисията.

4. Другите помощни материали и технически материали, получени от общинската администрация, като кутия за отрязъците с номерата на бюлетините, неизползвани хартиени ленти, маркери, лепило, линейки, химикали и др., **не се поставят в торбата**, а се опаковат отделно и се предават на общинската администрация.

5. Торбата с книгата по т. 3 се завързва с кабел тип „свинска опашка“, около кабела се залепва хартиена лента с изписани върху нея пълният 9-цифрен номер на секцията и имената и фамилиите на всички членове на СИК/ПСИК. Хартиената лента се подпечатва и подписва от всички членове на СИК/ПСИК. При залепването на хартиената лента да не се използва тиксо. Върху торбата се залепва хартиен етикет с надпис „Избори за народни представители на 26 март 2017 г.“ и пълният 9-цифрен номер на секцията. При невъзможност да бъде залепен хартиен етикет надписът може да бъде изписан и с маркер направо върху торбата.

6. Копие от протокола на СИК/ПСИК, подписан на всяка страница от председателя, заместник-председателя и секретаря и подпечатан с печата на комисията, се поставя на видно място пред сградата, където се помещава секцията.

Копиране на протокола на СИК

Копирането се извършва след попълване на всички данни в протокола и подписването му от всички членове на СИК и преди предаването на протокола в РИК.

Копирането се извършва от определен от СИК член само в изборното помещение.

Преди копирането се запознайте внимателно с инструкциите за работа с копирната машина и ги следвайте стриктно.

Право да получат заверено копие от протокола при поискване имат:

- ★ кандидатите;
- ★ членовете на СИК;
- ★ представителите на партии, коалиции и инициативни комитети – по един от партия, коалиция и инициативен комитет;
- ★ застъпниците – за всяка кандидатска листа;
- ★ наблюдателите от българските неправителствени организации – по един за всяка организация, регистрирана като наблюдател на изборите.

Секционната изборителна комисия дава възможност на всяко лице, което има право да получи копие от протокола, да сравни дали данните от копие то съответстват точно на оригинала.

След сравняването и ако копие то отговаря точно на оригинала – председателят, заместник-председателят и секретарят на СИК подписват копията на протокола на всяка страница (лист) и полагат печата на комисията.

Имената, качеството и другите данни за лицата, получили копие от протокола, се вписват в списъка – Приложение № 85-НС от изборните книжа. Списъкът се подписва от председателя и секретаря на СИК.

Раздел VI ТРАНСПОРТИРАНЕ НА ИЗБОРНИТЕ КНИЖА И МАТЕРИАЛИ СЛЕД ОБЯВЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ГЛАСУВАНЕТО В СЕКЦИЯТА

Срок: веднага след изготвяне на протокола на СИК, но не по-късно от 24 часа след обявяване края на гласуването.

Действия

1. Книжата и материалите се транспортират от секцията (изборното помещение) до РИК и общината със специално организиран транспорт.

Забранява се на членовете на СИК да пренасят протоколите, бюлетините, изборните книжа и други материали по домовете си или на други места освен в РИК и в общината.

2. Транспортното средство се осигурява от кмета на общината. Няколко съседни СИК могат да бъдат обслужени от едно транспортно средство.

Шофьорът на транспортното средство трябва да притежава писмо, подписано от кмета на общината или от друго оправомощено от кмета длъжностно лице, отговорно за организационно-техническата подготовка на изборите. В писмото се отбелязват трите имена и ЕГН на шофьора, регистрационният номер на транспортното средство и целта на пътуването.

3. Председателят или заместник-председателят, секретарят и един член на СИК/ПСИК, предложени от различни партии или коалиции, вземат от изборителната секция за предаване на РИК, съответно на общинската администрация:

- плик с надпис „Плик № 1-НС - Списъци на СИК №“, в който е сложен изборителният списък, по който е проведено гласуването в изборителната секция, с приложенияте към него декларации и удостоверения, списъка на заличените лица и списъка за допълнително вписване на придружителите;

- плик с надпис „Плик № 2-НС- Протоколи на СИК №“, в който е сложен протоколът с изборните резултати в изборите за народни представители – Приложение № 87-НС-х от изборните книжа;

- торбата с бюлетините и останалите книжа и материали.

4. Транспортното средство превозва членовете на СИК, приносители на протоколите и останалите книжа и материали в РИК за предаване на протоколите и списъците на РИК, след което на останалите книжа и материали – на общинската администрация.

Раздел VII ПРИЕМАНЕ И ОБРАБОТКА НА СЕКЦИОННИТЕ ПРОТОКОЛИ ОТ РИК

Нормативна база:

Изборен кодекс – чл. 287 – чл. 289 от ИК

Срокове: незабавно след приключване на преброяването, но не по-късно от 24 часа след обявяване на края на гласуването.

Действия

1. Председателят или заместник-председателят, секретарят и един член на СИК, предложени от различни партии и коалиции, предават на РИК пликовете № 1 и № 2 с книгата в тях, запечатани, надписани по указания начин и подписани от всички членове на СИК.

Районната изборителна комисия проверява целостта и съдържанието на пликовете, след което:

- сверява фабричния номер на протокола на СИК с резултатите от гласуването в изборите с номера, вписан в екземпляра на протокола за предаване и приемане на изборните книжа (Приложение № 76-НС/№ 77-НС) или в протокола (Приложение № 83-НС) за предаване на сгрешен/и формуляр/и и приемане на нов формуляр на протокол на СИК (ако е съставен такъв при сгрешени протоколи, намиращи се в РИК);

- проверява неразпластения протокол на СИК с резултатите от гласуването в изборите и го предава в изчислителния пункт към РИК за въвеждане на данните от гласуването;

- предава на изчислителния пункт към РИК, където се извършва въвеждане, секционния протокол (без да го разпластява).

При установяване на липса или несъответствие на изборни книжа в пликовете членовете на СИК и РИК съвместно установяват причините и случаят се описва в протокол. Протоколът се подписва от тримата

членове на СИК и от поне трима членове на РИК и се поставя в съответния плик.

2. Секционните протоколи се предават на РИК **НЕРАЗПЛАСТЕНИ** от председателя или заместник-председателя, секретаря и най-малко един член на СИК, предложени от различни партии и коалиции. Районната изборителна комисия проверява неразпластения протокол и го връща на членовете на СИК за въвеждане на данните от него. Членовете на СИК проследяват точността на въвеждане на данните от протоколите в Изчислителния пункт (ИП) на РИК.

3. Когато РИК установи очевидни фактически грешки в секционния протокол, тя го връща на СИК за отстраняването им.

Когато РИК установи, че фабричният номер на представения протокол не съответства на получен от СИК протокол, както и когато установи съществено несъответствие във вписаните в протокола данни, което не може да се отстрани от тримата приносители на протоколите, в РИК се събира цялата СИК и заедно с РИК извършват ново преброяване на гласовете след приемането на протоколите на всички останали секционни изборителни комисии.

4. При приемане на секционния протокол на СИК РИК издава разписка, която съдържа числовите данни от протокола. Разписката се подписва от представители на РИК, СИК и ИП (изчислителния пункт) и се поставя в Плик № 2-НС – Протоколи на СИК №

5. Останалите действия по приемането и обработката на секционните протоколи от РИК се извършват под ръководството на комисията и съгласно Методическите указания на Централната изборителна комисия за РИК.

6. Пликовете със списъците от гласуването в изборите и приложенията към тях се предават от РИК на ГД „ГРАО“ в МРРБ за извършване проверка за гласуване в нарушение на ИК в тридневен срок от приемането на протоколите.

Раздел VIII

ПРЕДАВАНЕ НА ТОРБИТЕ С БЮЛЕТИНТЕ И ОСТАНАЛИТЕ ИЗБОРНИ КНИЖА И МАТЕРИАЛИ НА ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

1. След приемане на протоколите от районната изборителна комисия членовете на СИК предават в общинската администрация на комисията, назначена по реда на чл. 287, ал. 7 от ИК със заповед на кмета на общината:

- запечатаната торба с бюлетините, кочаните от използваните бюлетини, използваните бюлетини и другите книжа и материали;
- плика с надпис „Плик № 2 НС – Протоколи на СИК № ...“.

2. При приемане на торбите и пликовете от СИК комисията по чл. 287, ал. 7 от ИК извършва следните проверки:

- проверява целостта на торбата с изборните книжа;

- проверява съдържанието на плик № 2 – протоколи на СИК №

В този плик се поставя и приемо-предавателният протокол между СИК и комисията по чл. 287, ал. 7 от ИК и се запечатва с тиксо, подписва се от членовете на комисията по чл. 287, ал. 7 от ИК и се подпечатва с печата на тази комисия.

3. За предаването на торбата и плика с изборните книжа и материали се съставя протокол – образец № 84-НС от изборните книжа. Протоколът се подписва от членовете на СИК и от всички членове на комисията по чл. 287, ал. 7 от ИК. Протоколът се поставя в плик № 2 – протоколи на СИК №

ЗАБРАНЯВА СЕ:

Запечатаните торби с бюлетините и другите книжа и материали на СИК не се разпечатват по никакъв повод без нарочно решение на РИК по чл. 287, ал. 3 от ИК за повторно преброяване на бюлетините, а след приемането им – от общинската администрация или въз основа на решение на Централната изборителна комисия и разпореждане на съда.

Бюлетините, екземплярите от протоколите, предназначени за общинската администрация, и останалите книжа и материали се съхраняват в помещение, определено със заповед на кмета на общината, до следващите избори за народни представители. Помещението, в което се съхраняват описаните книжа и материали, се запечатва с хартиени ленти, подпечатани с печата на определената със заповед на кмета комисия по чл. 287, ал. 7 от ИК.

СПИСЪК НА ДЕЙСТВИЯТА НА СИК В ДЕНЯ ПРЕДИ ИЗБОРИТЕ

- Приемане на избирателния списък и подписване на приемно-предавателен протокол – Приложение № 74–НС;
- Приемане на бюлетините и изборните книжа и материали за изборите за народни представители – подписване на приемно-предавателен протокол – Приложение № 76-НС/№ 77-НС;
- Внасяне на бюлетините, избирателната кутия, кутията за отрязъците от бюлетините, изборните книжа и материали и копирната техника в изборното помещение;
- Проверка на копирната техника – включване в ел.мрежа, копиране на пробен екземпляр;
- Проверка наличието на кабина/и за гласуване и оборудването им с маса и стол, местата за работа на СИК и за наблюдатели, застъпници, упълномощени представители на партии, коалиции, инициативни комитети;
- Поставяне пред изборното помещение на информационно табло с образец бюлетината за гласуване, телефоните за връзка с РИК и подаване на сигнали до РУ на МВР и до дежурния прокурор;
- Табло, на което с един и същи размер, вид и формат шрифт са изписани имената и номерата на кандидатите по кандидатски листи на партии и коалиции, чл. 218, ал. 4 от ИК;
- Поставяне на табло с указание за гласуване със знак „X“ или „V“ и с химикал, пишещ със син цвят, пред изборното помещение;
- Поставяне на табло с указание за гласуване със знак „X“ или „V“ и с химикал, пишещ със син цвят, в кабината за гласуване, и табло, на което с един и същи размер, вид и формат шрифт са изписани имената и номерата на кандидатите по кандидатски листи на партии и коалиции (чл. 218, ал. 4 от ИК);
- Поставяне на табела със знака за хора с увреждания пред определената за това секция;
- Подреджане на масите и столовете в изборното помещение и местата за работа на комисията;
- Подреджане на изборните книжа, бюлетини и материали, кутиите за гласуване и за отрязъци от бюлетините и копирната техника;

- Поставяне на указателни табели на входа на сградата и пред изборното помещение с номера на избирателната секция и адресите, които обхваща;
- Заклучване на изборното помещение и запечатване с хартиена лента, подписана от присъстващите членове на СИК, и предаване на ключа на охраната на изборното помещение.

ДЕЙСТВИЯ НА СИК В ИЗБОРНИЯ ДЕН ОТКРИВАНЕ НА ИЗБОРНИЯ ДЕН

- Явете се пред изборното помещение най-късно в 6,45 часа.
- В 7:00 часа проверете дали са повече от половината от членовете на СИК.
- Отворете изборното помещение в 7,00 часа само ако са налице повече от половината от членовете на СИК.
- Ако в 7,00 часа не присъстват повече от половината от членовете на СИК – НЕ ОТВАРЯЙТЕ ИЗБОРНОТО ПОМЕЩЕНИЕ.
Вижте и спазвайте указанията от **Какво да се направи, когато...**

След отваряне на изборното помещение:

- Проверете дали са изборните книжа и материали.
- Празни ли са изборната кутия и кутията за отрязъците.
- Поставени ли са информационни табели, списък на кандидатите по кандидатски листи и химикал, пишещ със син цвят, в кабината за гласуване.
- Разкъсайте плика с печата на СИК. Маркирайте печата и изгответе протокол за маркиране на печата (Приложение № 81-НС). Протоколът се подписва от присъстващите членове на СИК и се прилага към книгата, с които са проведени изборите.
- Запечатайте с хартиени ленти изборната кутия и кутията за отрязъците. Хартиените ленти се подпечатват с печата на СИК и се подписват от присъстващите членове на комисията.
- Разпределете функциите на всеки член на СИК. Вземат се писмено решение, което се вписва в протокола.
- Председателят на СИК обявява изборния ден за открит. Уведомете за това РИК.
- Поканете явилите се избиратели да гласуват.
- При откриване на изборния ден могат да присъстват – кандидати, застъпници, наблюдатели, представители на партии, коалиции, инициативни комитети, членове на инициативни комитети, избиратели, представители на средствата за масово осведомяване.

ДЕЙСТВИЯ НА СИК ПО ДОПУСКАНЕ ДО ГЛАСУВАНЕ НА ИЗБИРАТЕЛИТЕ

- Проверка самоличността на избирателя. Избирателят се легитимира с:
 - Лична карта;
 - Зелен паспорт – само за родените до 31.12.1931 г. включително
 - Удостоверение по чл. 263, ал. 1 от ИК, издадено от МВР – само когато личната карта е изгубена, унищожена, повредена или с изтекъл срок на валидност.

Вижте и спазвайте указанията от **Какво да се направи, когато...**

- Проверявате фигурира ли избирателят в избирателния списък. Ако избирателят не е вписан в избирателния списък, вижте и спазвайте указания от **Какво да се направи, когато...**
- Вписвате данните от документа за самоличност в избирателния списък, без да диктувате на глас. Задържате документа за самоличност на избирателя до пускане на бюлетината в избирателната кутия и полагане на подпис в избирателния списък.
- Откъсвате **само една** бюлетина от кочана. Проверявате съответствието на номера в бюлетината с номера в кочана.
- Не откъсвайте предварително бюлетини от кочана.
- Показвате бюлетината, за да се увери избирателят, че не е попълнена.
- Полагате един печат на гърба на бюлетината – на указаното място, и я подавате на избирателя.
- Избирателят гласува в кабината за гласуване. Сгъва бюлетината, така че да се вижда номерът ѝ и да не се вижда начинът, по който е гласувал, и излиза от кабината.
- Проверявате дали номерът на бюлетината съответства на номера от съответния кочан. Откъсвате полето с номера на бюлетината и го пускате в непрозрачната кутия за отрязъците.
- Полагате втори печат на гърба на бюлетината – на указаното място, без да разгъвате бюлетината.
- Избирателят пуска бюлетината в избирателната кутия.

Избирателят се подписва в избирателния списък.

Връщате документа за самоличност на избирателя само след като се е подписал в избирателния списък

КАКВО ДА СЕ НАПРАВИ, КОГАТО:**I. На 26 март 2017 г. копирната машина не работи:**

Обаждайте се на телефона на общинската администрация и в РИК.

II. В изборния ден – 26 март 2017 г.**1. При откриване на изборния ден:**

В 7,00 часа, ако не присъства председателят на СИК, но са се явили повече от половината от членовете на СИК:

- Заместник-председателят отпечатва изборното помещение, маркира печата и открива изборния ден.

В 7,00 часа, ако не присъстват повече от половината от членовете на СИК:

- Уведомете по телефона РИК кои членове не са се явили;

- Изчакайте до 8,00 часа да се явят липсващите членове;

- Ако до 8,00 часа не се явят липсващите членове на СИК, уведомете РИК, която ще назначи резервни членове;

- След явяването на повече от половината от членовете на СИК, включително новоназначените членове – председателят на СИК открива изборния ден.

2. При допускане на избирателя да гласува:

- Ако избирателят не представи документ за самоличност – лична карта или зелен паспорт (за родените до 31.12.1931 г.), не допускате избирателя да гласува. Укажете му, че може да удостовери самоличността си само по един от следните начини:

- с лична карта или зелен паспорт (за родените до 31.12.1931 г.);

- с удостоверение от съответното районно управление на МВР по чл. 263, ал. 1 от ИК, ако личната карта е с изтекъл срок или повредена, или избирателят заяви, че е изгубена, унищожена, открадната или в процес на издаване.

3. При проверката на избирателя в избирателния списък:

Данните на всяко лице, включено в избирателния списък, се проверяват след представяне на лична карта/личен зелен паспорт за избирателите, родени преди 31.12.1931 г. включително.

Ако не откриете името на избирателя:

- проверете дали името му фигурира в Списъка на заличените лица.

Ако името на избирателя фигурира там:

- уведомете избирателя за причината за заличаването му, както и че ще бъде допуснат да гласува само ако представи удостоверение по образец (чл. 40 от ИК) от общината – Приложение № 15-НС от изборните книжа;

- ако избирателят се върне с удостоверение от общината – Приложение № 15-НС, се допуска да гласува, след като представи удостоверението и декларация, че не е гласувал и няма да гласува на друго място – Приложение № 17-НС от изборните книжа;

- избирател, снабден с УГДМ, се допуска да гласува без да е необходимо да представи удостоверение от общината – Приложение №15-НС, след като представи удостоверението и декларация, че не е гласувал и няма да гласува на друго място – Приложение № 17-НС от изборните книжа и УГДМ;

- без да е необходимо удостоверение от общината, се дописва избирател, срещу името на когото в Списъка на заличените лица е отпечатано „МВНР“, след като представи декларация, че не е гласувал и няма да гласува на друго място – Приложение № 17-НС от изборните книжа.

Когато избирателят се върне с удостоверение по чл. 40 от ИК, Приложение № 15-НС от изборните книжа:

- зачертайте имената и другите му данни в Списъка на заличените лица с хоризонтална черта;

- вземете удостоверението и го приложете към Списъка на заличените лица;

- поканете го да попълни декларация, че не е гласувал и няма да гласува на друго място в изборите – Приложение № 17-НС;

- приложете декларацията към избирателния списък;

- впишете го в допълнителната страница на избирателния списък (под чертата) и го допуснете да гласува, като му подадете бюлетината за народни представители.

Ако постоянният адрес на избирателя, отразен в документа за самоличност, не попада в обхвата на вашата секция:

- уведомете го, че трябва да гласува в секцията по постоянния си адрес.

Ако постоянният адрес на избирателя попада на територията на вашата секция, името му не фигурира в Списъка на заличените лица:

- Впишете трите имена и данните от личната карта на избирателя в допълнителната страница на избирателния списък (под чертата) с последното отпечатано име на избирателя и го допуснете да гласува, след като представи декларация, че не е гласувал и няма да гласува на друго място – Приложение № 17-НС от изборните книжа.

4. Гласуване на избиратели с увредено зрение и затруднения в придвижването

а) гласуване с придружител

С придружител може да гласува само избирател, който е с увредено зрение или затруднения в придвижването, което не му позволява да извърши сам необходимите действия при гласуването;

Разрешение за гласуване с придружител се дава от председателя на СИК. При спор комисията взема решение. Не е необходимо избирателят да представя документ от ТЕЛК/НЕЛК;

б) избирател с увредено зрение или затруднения в придвижването може да гласува в определена за това секция или в секция по свой избор. Когато гласува в секция, различна от постоянния му адрес, данните на избирателя се вписват в допълнителната страница на избирателния списък (под чертата) и избирателят подава декларация по образец – Приложение № 17-НС;

в) избирател с увредено зрение и затруднения в придвижването може да гласува в избрана от него секция.